

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

 Максим БУЛИК

«21» листопада 2025 р.

**« УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В РАМКАХ
USAID »**

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Міжнародні
відносини» Борик Катерини Вікторівни

Науковий керівник: Балабанов Костянтин
Васильович, д.і.н., професор кафедри
політології та міжнародних відносин

Рецензент: Черкас Богдан Олександрович,
к.політ.н., доцент кафедри міжнародного
регіонознавства ННІМВ КНУ ім. Тараса
Шевченка

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою відмінно / 96 / А

Секретар ЕК Анастасія ТРОФИМЕНКО

«23» грудня 2025 р.

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ USAID.....	9
РОЗДІЛ 2. ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКО- АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ USAID.....	18
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО- АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ USAID.....	35
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. Українсько-американське співробітництво у сфері міжнародної допомоги розвитку спирається на формалізовані рамки стратегічного партнерства, закріплені оновленою Хартією Україна-США про стратегічне партнерство та спільними заявами двох держав. У цих документах прямо підкреслюється роль підтримки реформ, зміцнення безпеки, відбудови та розвитку інституцій, значна частина якої реалізується через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) як ключовий інструмент зовнішньої допомоги США. Безпековий вимір українсько-американського партнерства доповнює розвиткову та гуманітарну допомогу, що проявляється у посиленій безпековій співпраці США з Україною, зафіксованій у відповідних фактшитах Державного департаменту щодо security cooperation [61]. Стратегічні документи USAID та Державного департаменту США щодо України - зокрема Country Development Cooperation Strategy (CDCS) 2019-2024 та Integrated Country Strategy (ICS) - визначають пріоритети допомоги у сферах демократичного врядування, економічної стійкості, енергетичної безпеки та відбудови, що робить співпрацю в рамках USAID центральним елементом сучасного українсько-американського партнерства .

Після 2022 року Україна стала одним із головних реципієнтів програм USAID у світі, з обсягами підтримки, що сягали мільярдів доларів на рік і охоплювали широкий спектр напрямів - від антикорупційної інфраструктури та демократичного врядування до масштабної гуманітарної й енергетичної підтримки в умовах повномасштабної війни [3, с. 1–3; 8; 21]. Структура розвиткової допомоги USAID Україні у 2024 році включала підтримку

макрофінансової стабільності, енергетичної безпеки, критичної інфраструктури та базових публічних послуг, що відображено у відповідних фактшитах Агентства [59]. Водночас, попри масштаб допомоги, дослідження з локалізації гуманітарного фінансування показують, що менше ніж один відсоток коштів доходить безпосередньо до національних та місцевих організацій, тоді як решта проходить через посередницькі структури, посилюючи залежність українського громадянського суспільства від зовнішніх рішень донорів [22; 25, с. 7; 26, с. 1; 30]. Тимчасове заморожування значної частини програм USAID на початку 2025 року загострило цю проблему й поставило під загрозу стійкість досягнень у сфері реформ і надання гуманітарних послуг, одночасно відкривши актуальне питання про архітектуру й ефективність існуючої моделі співпраці [17; 25, с. 7].

Питання стратегічного партнерства України та США, ролі зовнішньої допомоги в трансформації посткомуністичних держав і впливу донорів на демократичні та економічні реформи вже були предметом наукових досліджень українських і зарубіжних авторів [5, 27–35; 6, с. 256–259; 7, с. 1–5]. У науковій та аналітичній літературі аналізуються окремі аспекти діяльності USAID в Україні - підтримка громадянського суспільства, енергетичної безпеки, економічного розвитку, антикорупційних реформ, що відображено як у працях з теорії міжнародних відносин, так і в секторальних звітах про міжнародну фінансову підтримку відбудови України [5, 27–35; 8, с. 4–6; 10]. Водночас комплексне дослідження українсько-американського співробітництва саме в рамках програм USAID із урахуванням програмних документів, оновлених стратегій США щодо України, проблем локалізації допомоги, залежності місцевих акторів від зовнішнього фінансування та посиленої уваги до нагляду за використанням допомоги залишається

недостатньо розробленим у сучасному українському академічному дискурсі [7; 9, с. 1–3, 9–10; 11, с. 3–7; 21; 22].

Об'єктом дослідження є українсько-американське співробітництво у сфері міжнародної допомоги розвитку, що реалізується через двосторонні політичні домовленості та інституційні механізми донорської підтримки. **Предметом** дослідження виступає діяльність Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) як інструменту реалізації українсько-американського співробітництва: стратегічні та програмні документи, напрями й механізми надання допомоги, результати реалізації основних програм, структурні вразливості моделі реалізації (зокрема проблема локалізації й залежності місцевих організацій), а також виклики й перспективи розвитку співпраці в контексті політичних коливань і військових загроз.

Метою дослідження є проаналізувати українсько-американське співробітництво в рамках USAID у 2014-2025 рр. та оцінити його вплив на політичні й соціально-економічні трансформації України, виявивши основні досягнення, структурні проблеми, корупційні ризики та перспективи подальшої взаємодії в умовах цифрової трансформації й повоєнної відбудови. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань:

1. Розкрити теоретико-методологічні підходи до аналізу міжнародної допомоги та ролі USAID у зовнішній політиці США;
2. Охарактеризувати формування стратегічного партнерства між Україною та США і визначити місце програм USAID у його реалізації;
3. Проаналізувати нормативно-програмну базу українсько-американського співробітництва в рамках USAID;
4. Виокремити основні напрями та програми USAID в Україні у 2014-2024 рр. і визначити їхні ключові результати у сфері реформ, енергетики та гуманітарної підтримки;

5. Дослідити проблеми локалізації допомоги, залежності місцевих організацій від зовнішнього фінансування та впливу скорочення допомоги на стійкість досягнень;

6. Оцінити корупційні ризики та механізми їх мітигації у програмах USAID;

7. Запропонувати перспективи подальшого розвитку співпраці в контексті посиленої вимоги до ефективності й локалізації допомоги.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 2014 по 2025 рік, що пов'язано з початком активної фази російської агресії проти України, суттєвим розширенням масштабів міжнародної допомоги та подальшим переглядом політики підтримки з боку США в умовах повномасштабної війни і політичних змін у Вашингтоні. Нижня межа відображає етап різкого зростання ролі міжнародних донорів у забезпеченні стійкості українських інституцій, тоді як верхня пов'язана з актуальними процесами переорієнтації програм, посиленням контролю та стратегічного нагляду за виділеними ресурсами.

Методологічну основу дослідження становлять положення сучасних теорій міжнародних відносин, що використовуються для аналізу стратегічного партнерства та зовнішньої допомоги, а також інституційний і системний підходи до розгляду діяльності міжнародних організацій та донорських структур. У роботі застосовуються загальнонаукові методи аналізу та синтезу, документальний та контент-аналіз офіційних стратегій, звітів і наглядових документів, а також елементи кейс-стаді для детального вивчення окремих програм USAID в Україні та впливу скорочення допомоги в 2025 році.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у спробі комплексно поєднати аналіз стратегічних рамок українсько-американського партнерства, програмних документів USAID, практики реалізації конкретних проєктів із

урахуванням проблем локалізації допомоги, залежності місцевих акторів та нових вимог до прозорості й підзвітності. Особлива увага приділяється тому, як поєднання стратегічних цілей, інструментів донорської політики, структурних вразливостей та посиленого режиму нагляду впливає на стійкість досягнень і перспективи співробітництва в рамках USAID.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри політології та міжнародних відносин Маріупольського державного університету в межах наукової теми «Актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики держав в умовах глобальної нестабільності».

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що сформульовані в роботі положення та висновки суттєво поглиблюють розуміння механізмів реалізації зовнішньої допомоги США та можуть слугувати підґрунтям для оптимізації українсько-американського співробітництва в умовах тривалого воєнного конфлікту. Зокрема, розроблені рекомендації щодо переходу до «Стратегії стійкості» та зміни підходів до локалізації ресурсів, які передбачають збільшення частки прямого фінансування українських виконавців, можуть бути використані Міністерством розвитку громад та територій України, а також Агентством відновлення при підготовці переговорних позицій з американськими партнерами.

Водночас результати аналізу структурних диспропорцій у розподілі грантових коштів, зокрема феномену «лійки посередників», та оцінка ефективності цифрових інструментів контролю, таких як екосистема DREAM, формують фактологічну основу для адвокаційних кампаній українського громадянського суспільства, спрямованих на реформування системи міжнародної допомоги. Окрім того, систематизована нормативно-правова база

та кейс-стаді програм USAID можуть бути імплементовані у навчальний процес при викладанні дисциплін «Зовнішня політика України», «Міжнародні організації» та суміжних спецкурсів для студентів спеціальності «Міжнародні відносини».

Структура магістерської роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються теоретико-методологічні засади дослідження міжнародної допомоги, ролі USAID у зовнішній політиці США та теоретичні підходи до аналізу українсько-американського партнерства; у другому аналізуються еволюція та сучасний стан співробітництва, програмні документи, основні напрями діяльності USAID у 2014-2024 рр. та актуальні виклики з припинення програм у 2025 р.; у третьому здійснюється кейс-аналіз результатів реалізації ключових програм, розглядаються дискусійні питання локалізації й ефективності, корупційні ризики, механізми нагляду та перспективи подальшої співпраці в контексті посиленої вимоги до локалізації й послідовності донорської підтримки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ USAID

Міжнародна допомога розвитку в сучасній науковій літературі розглядається як сукупність фінансових, технічних та гуманітарних ресурсів, які держави та міжнародні організації надають іншим країнам для підтримки економічного зростання, інституційних реформ і подолання бідності [13; 53, с. 25–30; 55, с. 5–8]. У рамках Комітету ОЕСР з питань допомоги розвитку (DAC) вироблено критерії офіційної допомоги розвитку (Official Development Assistance, ODA), що передбачають пільговий характер фінансування, спрямованість на розвиток та включення до переліку країн-реципієнтів [13].

Таке розуміння дозволяє інтерпретувати міжнародну допомогу не лише як інструмент солідарності, а й як важливий елемент зовнішньої політики розвинених країн. У сучасних дослідженнях, що спираються на засади політичного реалізму, іноземна допомога розглядається передусім як прагматичний інструмент впливу та забезпечення національної безпеки. Науковці стверджують, що надання ресурсів є, по суті, продовженням дипломатії іншими засобами, спрямованими на стримування агресорів, збереження статус-кво або зміну регіонального балансу сил [44, с. 59–64; 46; 50].

У випадку Сполучених Штатів Америки зовнішня допомога традиційно аналізується через призму концепції «м'якої сили» (soft power), що в сучасній політології розуміється як здатність держави досягати бажаних результатів завдяки привабливості своїх цінностей, культури та політики, а не через примус чи фінансову плату [14, с. 5–8; 45, с. 131–132; 51, с. 10–15]. Надання

допомоги розвитку, підтримка демократичних інституцій та прав людини формують позитивний імідж США, легітимізують американське лідерство та створюють сприятливе середовище для просування національних інтересів [51, с. 25–27; 54].

Водночас, у сучасних умовах дослідники, зокрема Сюзанна Носсел та пізніше Дж. Най, розвинули цю ідею до концепції «розумної сили» (Smart Power) [45, с. 131–132; 52, с. 3–6]. Вона передбачає стратегічне поєднання ресурсів «жорсткої сили» (військова безпека, санкції) та «м'якої сили» (допомога, культурна дипломатія) [45, с. 131–132]. Саме в парадигмі «розумної сили» слід розглядати діяльність USAID в Україні, де гуманітарна та технічна допомога доповнює безпекове співробітництво, створюючи синергетичний ефект для стримування агресора та зміцнення стійкості держави [44, с. 67–72; 57].

У такому контексті особливо показовими є зміни зовнішньої політики США після повернення Дональда Трампа до Білого дому у січні 2025 року. Нова адміністрація оголосила курс на «переоцінку та переформатування» зовнішньої допомоги, розглядаючи її як інструмент передусім внутрішньої політики та бюджетної економії, а не як довгострокову інвестицію у стійкість союзників. Це створило передумови для запровадження тимчасового мораторію на фінансування програм розвитку і стало ключовим тестом для моделі Smart Power щодо України.

У ширшому порівняльному контексті концепції «м'якої» та «жорсткої» сили набувають різних форм залежно від зовнішньополітичних стратегій провідних акторів міжнародної системи. Європейський Союз традиційно позиціонує себе як «нормативна держава» (normative power), що робить ставку на привабливість права, економічної інтеграції та стандартів управління, а не на військовий примус [44, с. 59–68; 54; 66]. Через політику розширення,

Європейську політику сусідства та інструменти технічної допомоги ЄС використовує інструменти м'якої сили для формування поясу стабільності по периметру своїх кордонів, поєднуючи доступ до внутрішнього ринку з вимогами щодо верховенства права, прав людини та конкурентної економіки [63; 65; 66]. У цьому сенсі європейська допомога розвитку слугує радше інструментом «нормативного переконання», ніж безпосереднього силового стримування.

На противагу цьому, Китай у своїй глобальній стратегії частіше використовує допомогу розвитку як елемент «жорсткої економічної сили», поєднуючи фінансування інфраструктурних проєктів із довгостроковими зобов'язаннями одержувачів у рамках ініціативи «Один пояс – один шлях» [14; 55; 56]. Хоча офіційно така допомога подається як взаємовигідне партнерство «Південь–Південь», критики вказують на ризики боргової залежності та посилення політичного впливу Пекіна на стратегічні рішення країн-реципієнтів [53, с. 115–118; 56, с. 3–7; 68]. У цій моделі підтримка не стільки спрямована на трансформацію інституцій і норм, скільки на забезпечення доступу до ресурсів, транспортних коридорів та голосів у міжнародних організаціях.

Порівняння цих підходів демонструє, що Сполучені Штати вдаються до більш гнучкого поєднання інструментів м'якої й жорсткої сили, яке й отримало назву «розумної сили». У практиці американської зовнішньої політики програми розвитку, безпекова допомога, економічні санкції та дипломатичний тиск розглядаються як взаємодоповнювальні елементи єдиної стратегії впливу [44, с. 59–68; 45, с. 131–132; 51; 52]. На відміну від суто «нормативної» моделі ЄС чи переважно економізованого підходу Китаю, США прагнуть водночас формувати привабливість власної моделі розвитку,

зміцнювати партнерів інституційно та підвищувати ціну агресії для потенційних супротивників [18, с. 153–159; 57; 61].

У цьому контексті діяльність USAID в Україні є показовим прикладом реалізації концепції Smart Power. З одного боку, Агентство інвестує у «класичні» інструменти м'якої сили: підтримку демократичних інституцій, реформу правосуддя, розвиток громад, посилення громадянського суспільства та людського капіталу [3; 32; 37; 58–60]. З іншого боку, ці програми тісно пов'язані з безпековими і економічними пріоритетами США — енергетичною незалежністю України, стійкістю критичної інфраструктури, протидією корупції та гібридним загрозам, що безпосередньо впливають на регіональний баланс сил у Європі [35; 42; 61–63; 71]. Саме завдяки цій інтеграції розвиткові інструменти USAID не є автономними «соціальними проєктами», а перетворюються на важливий елемент стратегії стримування агресора та довгострокового укорінення України в євроатлантичному безпековому просторі, що повністю відповідає логіці «розумної сили» [16; 44–45; 57; 67–70].

Подальший аналіз передбачає розгляд еволюції самого USAID як інституції, що відображає зміни у пріоритетах зовнішньої політики США. Агентство було засноване у 1961 р. в період «холодної війни» як інструмент протидії радянському впливу через підтримку економічного розвитку та модернізації країн Глобального Півдня [16; 53; 57]. У ранній період його мандат зосереджувався на великих інфраструктурних та аграрних проєктах, спрямованих на запобігання «комуністичній експансії» шляхом зміцнення соціально-економічної стабільності партнерських держав [53, с. 25–30; 55].

Після завершення «холодної війни» характер діяльності USAID суттєво змінився. На перший план вийшли завдання демократизації, ринкових реформ та підтримки громадянського суспільства в постсоціалістичних країнах, а

також реагування на гуманітарні кризи [44; 48; 53; 60]. Розширення мандату включало теми гендерної рівності, екологічної сталості, зміцнення верховенства права та боротьби з корупцією, що відображало загальну еволюцію ліберального міжнародного порядку [54; 65; 69]. Водночас фокус на інституційній розбудові посилив роль USAID як провідного експерта з реформ державного управління та публічної політики.

З початку XXI ст., а особливо після терактів 11 вересня 2001 р., відбулося зближення розвиткової та безпекової політик США, що вилилося у формування так званого підходу *whole-of-government*. Його сутність полягає у координації дій різних відомств — Держдепартаменту, Пентагону, Міністерства фінансів, USAID та інших агенцій — для досягнення комплексних цілей стабілізації, запобігання конфліктам і відбудови держав [16; 57; 61]. У стратегічних документах, зокрема в *Policy Framework* та спільних планах Держдепу і USAID, наголошується, що розвиткова допомога має плануватися у зв'язці з дипломатичними та безпековими інструментами, а програми USAID — підтримувати цілі національної безпеки та оборонні союзи США [16; 57–59; 62].

Саме в логіці *whole-of-government* слід розуміти сучасну роль USAID в Україні. Програми агентства інтегровані з ширшими ініціативами США та партнерів у сфері військової, фінансової й політичної підтримки України, а їхні пріоритети визначаються не лише потребами розвитку, а й задачами стримування російської агресії та зміцнення східного флангу євроатлантичної спільноти [3; 4; 61; 66–71]. Це ще раз підтверджує, що український кейс є одним із найяскравіших прикладів практичного втілення концепції «розумної сили», де допомога розвитку виступає органічною складовою загальної стратегії США щодо формування стійкого, демократичного й здатного до самозахисту союзника.

Отже, міжнародна допомога виступає багатофункціональним інструментом: вона відображає ідеалістичні прагнення США (поширення демократії) та водночас реалізує прагматичні цілі національної безпеки (стабілізація регіонів, лояльність партнерів) [14, с. 6–10; 44, с. 59–68; 53, с. 115–118; 56, с. 3–7].

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), створене у 1961 р. Актом про іноземну допомогу, є провідною федеральною агенцією, відповідальною за планування та реалізацію програм невійськової допомоги за кордоном [16; 58]. З точки зору теорії державного управління та інституціоналізму, USAID виступає ключовим оператором, що трансформує політичні рішення Вашингтона у конкретні механізми впливу на місцях.

В офіційних матеріалах підкреслюється, що агентство працює під стратегічним керівництвом Державного секретаря США, що забезпечує узгодженість програм розвитку із зовнішньополітичними пріоритетами [16, с. 5, 7; 57; 59]. Інституційна архітектура співпраці базується на чіткій ієрархії стратегічних документів:

National Security Strategy (NSS) – визначає глобальні пріоритети.

Joint Strategic Plan (JSP) Держдепартаменту та USAID – узгоджує дипломатичні та розвиткові цілі.

Country Development Cooperation Strategy (CDCS) – середньострокова стратегія для конкретної країни (в Україні – на 2019–2024 рр.), що визначає локальні пріоритети: протидія корупції, економічний розвиток, енергетична безпека [3].

Така інституційна вбудованість дозволяє USAID виступати не лише технічним виконавцем, а й політичним актором, який через механізми кондиційності (надання допомоги в обмін на реформи) впливає на внутрішню політику країн-реципієнтів [53, с. 25–30; 55, с. 5–8].

Комплексний аналіз співробітництва вимагає застосування поліпарадигмального підходу, що поєднує реалізм, лібералізм та конструктивізм.

Неореалізм. Згідно з положеннями Кеннета Уолтса, міжнародна система є анархічною, а держави прагнуть насамперед до виживання [46, с. 91–92, 126]. У цьому контексті допомога США Україні розглядається як інструмент балансування сил (balancing) проти ревізіоністської держави – Росії. Зміцнюючи економіку та інституції України через USAID, Вашингтон не стільки дбає про добробут українців, скільки підвищує ціну агресії для свого геополітичного супротивника. Допомога є прагматичною інвестицією в безпеку самого донора [18, с. 153–159; 44, с. 67–72; 50; 52, с. 145–150].

Неоліберальний інституціоналізм. Представники цього напрямку, зокрема Роберт Кеохейн та Джозеф Най, акцентують увагу на комплексній взаємозалежності [47, с. 20–22; 54]. USAID у цій оптиці є інституцією, що знижує транзакційні витрати співпраці та сприяє стабільності. Важливим аспектом є теорія «демократичного миру» (Майкл Дойл), яка стверджує, що демократії не воюють одна з одною. Відтак, програми USAID з просування демократії та верховенства права в Україні є стратегією розширення «зони миру» та інтеграції України до ліберального світового порядку [48, с. 13–15; 63; 66; 67].

Конструктивізм. Цей підхід (Александр Вендт) фокусується на ідентичностях, нормах та соціальному конструюванні реальності [19, с. 394–395]. Допомога USAID розглядається тут як механізм соціалізації та трансферу норм (Т. Ріссе) [49, с. 1–3, 7; 72]. Через освітні програми, підтримку громадянського суспільства та реформи врядування США сприяють зміні ідентичності України з пострадянської на європейську. «Стратегічне

партнерство» у цьому сенсі є не просто контрактом, а результатом спільних цінностей, які конструюються у процесі взаємодії [19, 394–395; 49, с. 7].

Критичний аналіз теорії демократичного транзиту, здійснений Томасом Карозерсом, доповнює ці підходи, вказуючи, що зовнішня допомога може бути каталізатором змін, але її ефективність критично залежить від внутрішнього попиту на реформи та спроможності місцевих еліт [20; 69].

Таким чином, поєднання цих теорій дозволяє побачити в програмах USAID багатовимірний феномен: це одночасно геополітичний інструмент стримування (реалізм), механізм інституційної інтеграції (лібералізм) та засіб ціннісної трансформації українського суспільства (конструктивізм) [18; 20; 51; 68; 70].

Висновки до розділу 1

У першому розділі роботи здійснено концептуалізацію міжнародної допомоги та визначено теоретичні рамки дослідження, що дозволило інтерпретувати українсько-американське співробітництво як багатовимірний політичний феномен [14; 18–20; 44–46; 50–53]. Встановлено, що міжнародна допомога виступає комплексним інструментом зовнішньої політики, який виходить далеко за межі суто фінансової підтримки. У контексті Сполучених Штатів Америки діяльність Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) відображає сучасну стратегічну парадигму «розумної сили» (Smart Power). Цей підхід передбачає стратегічне поєднання ресурсів м'якої сили, таких як сприяння розвитку та просування демократичних цінностей, із елементами жорсткої сили, зокрема безпековою співпрацею та дипломатичним тиском. Така синергія дозволяє США ефективно досягати цілей національної безпеки та формувати сприятливе геополітичне

середовище, хоча згідно з реалістичними поглядами допомога залишається прагматичним інструментом збереження або зміни регіонального балансу сил.

Важливим результатом аналізу стало визначення інституційної ролі USAID як ключового оператора, глибоко інтегрованого у механізм зовнішньополітичного планування США. Діяльність Агентства забезпечується чіткою ієрархією стратегічних документів, зокрема Спільним стратегічним планом та Стратегією співпраці з країною (CDCS), що гарантує узгодженість програм розвитку з глобальними пріоритетами Вашингтона. З позицій неоліберального інституціоналізму USAID виступає як інституція, що забезпечує довгострокову стабільність співпраці, знижує транзакційні витрати та через механізми кондиційності — надання допомоги в обмін на конкретні реформи — ефективно впливає на інституційний розвиток країн-реципієнтів [3; 16; 57–60; 62–63] .

Застосування поліпарадигмального підходу дозволило синтезувати різні теоретичні візії співробітництва. Неореалізм трактує допомогу як інструмент балансування сил, спрямований на посилення стійкості України як стратегічного партнера у стримуванні ревізійністської політики Росії, що є прямою інвестицією у безпеку самого донора. Водночас неоліберальний інституціоналізм розглядає цю взаємодію як механізм інтеграції України до ліберального світового порядку та розширення «зони демократичного миру». Конструктивістський підхід доповнює цю картину, акцентуючи увагу на функціях USAID як засобу соціалізації та трансферу норм, що сприяє глибинній трансформації ідентичності українського суспільства та його наближенню до європейських демократичних стандартів. Таким чином, співробітництво в рамках USAID одночасно задовольняє геополітичні інтереси США, сприяє інституційній стійкості України та здійснює ціннісну модернізацію держави [18; 19; 44–45; 48–49; 67–72].

РОЗДІЛ 2.

ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ USAID

Після відновлення незалежності Україна та Сполучені Штати послідовно вибудовували політичний діалог, який поступово набув формату «стратегічного партнерства». Згідно з визначеннями українських та зарубіжних дослідників, цей формат взаємодії передбачає особливий характер відносин, що базується на збігу довгострокових інтересів та високому рівні взаємної довіри [5, с. 27–30; 6, с. 256–258; 7]. Для США стратегічне партнерство з Україною стало інструментом розширення зони стабільності та демократії у Східній Європі, тоді як для Києва воно виступає гарантією суверенітету та джерелом ресурсів для внутрішніх трансформацій [5, с. 33–35; 44, с. 67–74; 46; 50].

Еволюцію цього партнерства можна чітко простежити через трансформацію його нормативно-правової бази. Фундаментальним етапом стало підписання у 2008 році Хартії Україна – США про стратегічне партнерство. Цей документ фіксував пріоритети співпраці у сферах безпеки, демократії та ринкової економіки. Однак, якісний зсув у характері відносин відбувся у 2021 році з підписанням оновленої Хартії [1; 67; 68], ключові положення якої наведено у Додатку А.

Порівняльний аналіз двох редакцій Хартії дозволяє виявити зміну стратегічної парадигми США. Якщо документ 2008 року фокусувався переважно на «м'яких» аспектах (демократизація, інтеграція у світові ринки), то оновлена Хартія від 10 листопада 2021 року [1] зафіксувала перехід до безпекоцентричної моделі. У ній вперше на доктринальному рівні закріплено поняття «зовнішньої агресії», а енергетична безпека виділена в окремий

пріоритет. Це де-факто змінило роль програм міжнародної допомоги: з інструменту суто соціально-економічного розвитку вони перетворилися на елемент комплексної протидії гібридним загрозам, що відповідає концепції «розумної сили» (Smart Power) [1; 44, с. 59–68; 45, с. 131–132; 51, с. 10–15; 52, с. 3–6].

Однак уже через три роки після підписання оновленої Хартії стратегічне партнерство опинилося під впливом різкої зміни політичного курсу у Вашингтоні. Після вступу Дональда Трампа на посаду президента у січні 2025 року було оголошено 90-денну паузу у фінансуванні програм зовнішньої допомоги, що фактично призвело до тимчасового згорання значної частини цивільних програм США, зокрема в Україні [17; 21; 24; 25].

З точки зору неореалізму, цей перехід ілюструє класичну стратегію «балансування» (balancing). Якщо Хартія 2008 року базувалася на ліберальній ідеї поширення демократії, то документ 2021 року, а особливо безпекові угоди 2024–2025 років, свідчать про те, що США розглядають допомогу Україні насамперед як інвестицію у стримування ревізійністської політики РФ. USAID у цій конструкції стає елементом «жорсткої безпеки», забезпечуючи економічний тил для ведення війни, що повністю узгоджується з теорією К. Уолтса про пріоритет виживання держави в анархічній міжнародній системі [18, с. 153–159; 46, с. 91–92, 126; 50; 52, с. 145–150].

Подальші спільні заяви лідерів двох держав, зокрема Спільна заява щодо стратегічного партнерства 2024 року, підкреслюють роль зовнішньої допомоги як критичного елементу двосторонніх відносин в умовах повномасштабної війни [2; 21; 31]. У цих документах Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) визначається як ключова інституція, через яку реалізується невійськовий компонент підтримки — від стабілізації

бюджету та відновлення енергетики до зміцнення стійкості громадського сектору [2; 8, с. 4–6; 22; 38; 65].

Інституційний вимір стратегічного партнерства деталізується у програмних документах Держдепартаменту та USAID. Зокрема, Integrated Country Strategy (ICS) для України інтегрує діяльність дипломатичних місій та агентств розвитку, встановлюючи спільні «місійні цілі»: підтримку перемоги України у війні, її відновлення та інтеграцію до євроатлантичної спільноти [4; 61; 66; 67]. Стратегія співпраці з країною (CDCS) на 2019–2024 роки конкретизує ці цілі через призму протидії корупції, економічного зростання та енергетичної незалежності [3, с. 8–27; 32; 63; 69].

Таким чином, стратегічне партнерство України та США не обмежується політичними деклараціями, а спирається на розгалужену систему інституційних механізмів, у якій USAID відіграє роль основного оператора допомоги. Трансформація нормативної бази свідчить про перехід від партнерства «декларативного типу» до «партнерства дії», де програми USAID є невід'ємною складовою стратегії національної безпеки обох держав в умовах глобального протистояння авторитаризму та демократії [1; 3, с. 8–27; 4; 44; 46, с. 97–99, 111; 50–53; 67–71].

Нормативно-програмна база співробітництва формується складною архітектурою документів, які можна класифікувати за рівнем їхньої юридичної сили та сферою застосування. Вона не обмежується лише двосторонніми політичними угодами, а включає також внутрішні стратегії США та секторальні меморандуми. Для систематизації цього масиву документів доцільно згрупувати їх за функціональним призначенням (див. Таблицю 2.1) [1–4; 16; 28; 29; 57–60].

Рівень регулювання	Ключові документи	Сфера впливу на діяльність USAID
Стратегічно-політичний	Хартія про стратегічне партнерство (2021) [1]; Спільні заяви Президентів (2021–2024) [2].	Визначають довгострокові пріоритети (безпека, демократія) та легітимізують присутність USAID в Україні як елемент нацбезпеки.
Програмно-цільовий	Country Development Cooperation Strategy (CDCS) 2019–2024 [3]; Integrated Country Strategy (ICS) [4]; Спільний стратегічний план Держдепу та USAID [16].	Фіксують конкретні індикатори ефективності (KPI), бюджети та механізми моніторингу програм. Встановлюють цілі DO 1–DO 3.
Секторальний (імплементційний)	Меморандуми про взаєморозуміння з Міністерства економіки, Міністерства енергетики та захисту довкілля, Міністерства енергетики та захисту довкілля [28; 29].	Регулюють технічні аспекти реалізації конкретних проєктів (наприклад, інтеграція ProZorro, енергетична підтримка, гранти для МСП).

Таблиця 2.1. Структура нормативно-правової бази співробітництва Україна-США в рамках USAID (*Джерело: розроблено автором на основі аналізу офіційних документів [1; 3, с. 8–27; 4; 16; 28; 57–60]*).

Як видно з таблиці, співпраця базується на чіткій вертикалі: політичні домовленості Хартії [1] деталізуються у стратегіях CDCS [3, с. 8–27] (структурно-логічна схема цілей цієї Стратегії представлена у Додатку Б), а практична реалізація забезпечується через мережу угод з українськими міністерствами. Це створює інституційну рамку, яка дозволяє USAID діяти системно, адаптуючи глобальні цілі США до локальних потреб України [16; 57–60; 62–63].

Еволюція програмної діяльності Агентства США з міжнародного розвитку в Україні у досліджуваний період не була лінійною. Вона чітко поділяється на два стратегічні етапи, що відображають зміну безпекового середовища та потреб української держави. Перший етап охоплює 2014–2021 роки та характеризується фокусом на системних інституційних трансформаціях, тоді як другий, що розпочався після 24 лютого 2022 року, спрямований на забезпечення фізичного виживання держави та стійкості критичної інфраструктури. За даними OECD та Світового банку, саме після 2022 року Україна увійшла до числа найбільших реципієнтів ODA у світі, а багатосторонні донори й ЄС адаптували свої інструменти до логіки воєнної економіки. [3, с. 8–27; 8, с. 4–6; 62; 63; 66; 71].

У контексті воєнного часу співпраця України та USAID розгортається не ізольовано, а в рамках ширшої системи західної допомоги, де провідну роль відіграють багатосторонні фінансові інституції та Європейський Союз. Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський Союз та Європейський банк реконструкції та розвитку забезпечують основу

макрофінансової стабільності, кредитуючи бюджет, підтримуючи платіжний баланс і фінансуючи великі інфраструктурні проєкти[30; 62; 63; 64; 66; 71]. За оцінками Світового банку та OECD, саме поєднання грантових ресурсів донорів, пільгових кредитів міжнародних фінансових організацій і прямої бюджетної підтримки ЄС дозволило Україні уникнути неконтрольованої фінансової кризи після 2022 року та зберегти базові функції держави[30; 62; 63; 66; 71].

На цьому тлі USAID виконує радше роль «каталізатора» та «зв'язувальної ланки» між макрофінансовою підтримкою та конкретними реформами. На відміну від МВФ чи ЄС, які працюють переважно через урядові канали й умовність макрофінансової допомоги, програми USAID фокусуються на секторальних трансформаціях — антикорупційній політиці, децентралізації, реформі правосуддя, енергетичній безпеці, підтримці малого та середнього бізнесу[3, с. 8–27; 8, с. 4–6; 35; 63]. У низці випадків саме USAID готував підґрунтя для великих багатосторонніх інтервенцій: наприклад, підтримка прозорості публічних фінансів, цифровізація закупівель та посилення антикорупційних інституцій розглядалися як передумова для подальших програм Світового банку, ЄС та МВФ у сферах верховенства права, управління державними фінансами та відновлення інфраструктури[30; 35; 42; 63; 71].

Аналітичні центри, зокрема CEPR, Atlantic Council та Carnegie Endowment, наголошують, що ефективність відбудови України залежатиме від здатності Заходу координувати свою допомогу та уникати фрагментації зусиль[30; 67; 68; 71]. У їхніх доповідях USAID розглядається як один із ключових операторів реалізації «дорожніх карт» реформ, узгоджених між основними донорами, оскільки агентство має значний досвід поєднання розвиткових, гуманітарних і безпекових інструментів[16; 30; 67; 68]. Зокрема,

пропонується модель, за якої USAID відповідає за інституційні компоненти реформ (good governance, боротьба з корупцією, локалізація допомоги), тоді як Світовий банк та ЄС забезпечують масштабні інвестиції в інфраструктуру та «зелену» реконструкцію[30; 67; 68; 71]. Такий поділ праці дозволяє розглядати американську допомогу не просто як окремий фінансовий потік, а як елемент комплексної західної стратегії підтримки України, де кожен донор бере на себе спеціалізовану нішу, зменшуючи ризики дублювання й підвищуючи загальну результативність підтримки.

У період після Революції Гідності (2014–2021) ключовим пріоритетом USAID стала підтримка архітектури нових державних інституцій. Флагманським напрямом у цей час виступала антикорупційна реформа. Агентство надавало комплексну технічну та експертну підтримку для створення та запуску Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) та Вищого антикорупційного суду (ВАКС) [3, 8–27; 35; 43]. Ця допомога включала не лише закупівлю обладнання чи тренінги для детективів, а й сприяння у розробці законодавчої бази, що забезпечувала процесуальну незалежність нових органів [35; 42, с. 33–35; 43]. Паралельно реалізовувався проєкт «Взаємодія» (SACCI), спрямований на зменшення корупційних ризиків у публічних закупівлях та посилення ролі громадянського суспільства у моніторингу державних витрат [3, с. 8–27; 35; 42, с. 40–42; 36].

Аналізуючи цей етап крізь призму конструктивізму (А. Вендт, Т. Піссе), діяльність USAID у 2014–2021 роках можна визначити як механізм «соціалізації» та конструювання нової ідентичності. Створення антикорупційних органів (НАБУ, ВАКС) не було суто технічним завданням; це був процес імплементації західних нормативних практик, покликаний змінити пострадянську культуру управління на європейську. USAID

виступало тут як агент трансферу норм, що підтверджує тезу про ціннісний характер партнерства та демонструє поступове зближення України з ліберальним світовим порядком [19; 49; 51; 52; 68; 70].

Окремим напрямом підтримки верховенства права в період після 2014 року стала діяльність програми USAID Justice for All Activity (J4A). Її загальна мета полягає у просуванні «правосуддя для всіх» шляхом одночасного зміцнення судової системи, розвитку орієнтованих на людину правосудних послуг та залучення громадянського суспільства до вимог підзвітності від інституцій правосуддя. Програма, розрахована на 2021–2026 роки з бюджетом близько 62 млн доларів США, працює на трьох рівнях: по-перше, посилює незалежність, підзвітність і ефективність судів та органів системи правосуддя (зокрема через підтримку Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Національної школи суддів); по-друге, розширює доступ до правосуддя завдяки мережі центрів правової допомоги та спільнотних центрів справедливості, орієнтованих на потреби вразливих груп і внутрішньо переміщених осіб; по-третє, зміцнює спроможність громадських організацій і активних громадян контролювати доброчесність судової влади та адвокатувати подальші реформи [73; 74].

Важливою інституційною інновацією, яку підтримує Justice for All, стало подальше посилення ролі Громадської ради міжнародних експертів (ГРМЕ) та споріднених експертних механізмів доброчесності, що залучають іноземних і вітчизняних фахівців до оцінки кандидатів на посади в органах судового врядування та антикорупційних інституціях. За підтримки програми експертні групи беруть участь у розробці критеріїв доброчесності й професійної етики, готують аналітичні висновки для Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів, а також допомагають удосконалювати процедури конкурсного відбору суддів і прокурорів, що безпосередньо

впливає на виконання рекомендацій ЄС у частині реформування правосуддя [73; 74]. Після початку повномасштабної війни J4A адаптувалася до нових умов, зосередивши ресурси на відновленні роботи судів у прифронтових і деокупованих регіонах, підтримці розслідування воєнних злочинів та розробці механізмів компенсації завданих збитків, що перетворює її на один із ключових інструментів USAID у сфері «людиноцентричного» правосуддя та водночас підсилює загальну стратегію стримування агресора через посилення верховенства права [73; 74]. Водночас на початку 2025 року програма, як і більшість інших ініціатив USAID в Україні, була фактично зупинена внаслідок загального stop-work order, виданого Держдепартаментом США на виконання указу президента про 90-денну паузу у фінансуванні зовнішньої допомоги, що призвело до тимчасового припинення більшості заходів J4A та поставило під загрозу досягнуті результати у сфері верховенства права [24; 25; 84; 87; 96].

Іншим системним вектором цього періоду стала реформа децентралізації, яка реалізовувалася через програму «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). На відміну від попередніх ініціатив, ця програма зосередилася на прямій роботі з об'єднаними територіальними громадами (ОТГ), допомагаючи їм формувати бюджети, розробляти стратегії розвитку та покращувати надання адміністративних послуг [3, с. 8–27; 32]. Аналіз показує, що саме інвестиції USAID у спроможність місцевого самоврядування створили той запас міцності, який дозволив громадам ефективно діяти в умовах кризи 2022 року. Це корелює з висновками міжнародних оцінок, де підкреслюється, що стійкість українських громад значною мірою зумовлена інвестиціями донорів у місцеве самоврядування ще до початку повномасштабної війни [37; 63; 69]. Окрім того, значна увага приділялася реформі охорони здоров'я та енергетичного сектору, де USAID підтримувало лібералізацію ринків газу та

електроенергії, намагаючись інтегрувати українську енергосистему з європейською ще до початку повномасштабної війни [3, с. 8–27; 8, с. 15–18; 32; 61; 66].

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році стало поворотним моментом, що змусило USAID здійснити екстрену трансформацію свого портфелю. Протягом 2022–2024 років Україна перетворилася на одного з найбільших реципієнтів допомоги агентства у світі. За оцінками OECD та Європейського парламенту, загальний обсяг багатосторонньої фінансової підтримки України у 2022–2024 роках вимірюється десятками мільярдів доларів, значну частину яких адмініструють саме структури США та ЄС [62; 63; 66; 71]. Список ключових програм USAID із зазначенням їхніх бюджетів та виконавців подано у Додатку В. Характер програм змінився з розвиткового на гуманітарно-стабілізаційний [8, с. 4–6; 25, с. 3, 6]. У цей період діяльність агентства вийшла за межі традиційної технічної допомоги та набула ознак прямої бюджетної та інфраструктурної підтримки [8, с. 4–6; 25, с. 3, 6; 30; 62–64].

Центральне місце у діяльності USAID після 2022 року зайняла енергетична безпека [3; 32; 61; 63; 66; 71]. У відповідь на масовані ракетні удари по енергетичній інфраструктурі, Проєкт енергетичної безпеки (ESP) переорієнтувався на масове постачання високовольтного обладнання, автотрансформаторів, генераторів різної потужності та спеціалізованої техніки для ремонтних бригад [23; 34]. За даними медіа та звітів партнерів, саме логістичні можливості USAID дозволили оперативно замінювати пошкоджені вузли енергомережі, що стало критичним фактором проходження опалювальних сезонів в умовах терору проти цивільної інфраструктури [8, с. 15–18; 23; 34; 65].

У сфері економіки ключову роль відіграла Програма конкурентоспроможної економіки України (СЕР). В умовах морської блокади та руйнування логістичних ланцюгів, програма сфокусувалася на підтримці малого та середнього бізнесу (МСП), зокрема через механізми грантів для релокації підприємств, закупівлі обладнання та виходу на нові ринки збуту [27; 28; 29, с. 12; 63; 69]. Важливим елементом стала ініціатива AGRI-Ukraine, спрямована на підтримку аграрного сектору — від надання насіння та добрив до допомоги в зберіганні та експорті зерна, що мало глобальне значення в контексті продовольчої безпеки [8, с. 19–21; 29, с. 12; 62; 66].

Гуманітарний напрям діяльності USAID у 2022–2024 роках також зазнав безпрецедентного масштабування. Через партнерські міжнародні організації та агенції ООН агентство фінансувало програми грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам, відновлення житла та надання базових медичних послуг на деокупованих територіях [4; 22]. Таким чином, за десятиліття співпраці роль USAID трансформувалася від донора, що стимулює реформи, до стратегічного партнера, що забезпечує функціонування критичних систем життєзабезпечення держави в умовах екзистенційної загрози [4; 22; 25; 65; 71; 72].

Початок 2025 року став періодом серйозних випробувань для українсько-американського співробітництва. Тимчасове заморожування та перегляд значної частини програм USAID, ініційоване адміністрацією США, створило ефект шоку для багатьох секторів української економіки та громадянського суспільства. Формальною причиною такого рішення стала необхідність проведення комплексного аудиту ефективності використання коштів та внутрішньополітичні дискусії у США щодо пріоритетів бюджетних витрат [24; 25, с. 1, 8–9; 30]. Однак, глибший аналіз ситуації вказує на те, що

ця криза є проявом системних проблем у моделі двосторонніх відносин [17; 21–25; 30; 31; 71].

Сучасний український дослідник Д. Петров у своїй праці «Двосторонні відносини та стратегічне партнерство на сучасному етапі» (2025) характеризує цю ситуацію через призму «кризи асиметрії». Він зазначає, що стратегічне партнерство між Україною та США, попри високий рівень політичної підтримки, залишається економічно та інституційно нерівноправним. Надмірна залежність України від зовнішнього донорського фінансування, за відсутності розвинених внутрішніх механізмів підтримки, робить національну безпеку та соціальну стабільність заручниками електоральних циклів та політичної кон'юнктури у країні-партнері. Петров аргументує, що події 2025 року є сигналом про вичерпання патерналістської моделі співпраці та необхідність переходу до більш прагматичних форм взаємодії [6, с. 264–265; 20; 67–69].

Окремого аналізу потребує вплив програм USAID на розвиток громадянського суспільства в Україні. Після Революції Гідності саме українські ОГС стали ключовими партнерами США у впровадженні антикорупційних реформ, моніторингу публічних політик та адвокації європейської та євроатлантичної інтеграції[35; 38; 43; 69]. Дослідження, проведені на замовлення донорів, фіксують, що значна частина проєктів USAID у сферах демократичного врядування, прав людини та протидії корупції реалізується через локальні організації, які виступають «перекладачами» реформ на мову конкретних громад та цільових груп[22; 38; 72]. Саме вони забезпечували громадський контроль за створенням антикорупційної інфраструктури, децентралізацією та прозорістю відновлення, формуючи новий тип взаємодії між державою та суспільством[35; 38; 43].

Водночас така модель співпраці породила і низку структурних вразливостей. Згідно з дослідженнями ICNL, USAID та українських партнерів, для більшості ОГС міжнародні гранти становлять понад половину річного бюджету, причому USAID є одним із ключових донорів для організацій, що працюють у сферах прав людини, протидії корупції та регіонального розвитку[38; 72]. Це створює парадоксальну ситуацію: з одного боку, громадянське суспільство підсилює демократичну стійкість держави, з іншого — його власна стійкість залишається критично залежною від зовнішніх рішень, що ухвалюються поза межами України[22; 25; 38; 39]. Експерти фіксують явища кадрового вигорання, нестачі адміністративних резервів та відсутності можливості інвестувати в довгострокову інституційну розбудову через короткі проєктні цикли та жорсткі вимоги донорів до звітності[22; 26; 38].

Наслідки такої залежності особливо чітко проявилися під час замороження частини програм USAID на початку 2025 року. Звіти ISAR «Єднання», ALDA та REACH показують, що найбільшого удару зазнали не великі інфраструктурні проєкти, а локальні ініціативи та гуманітарні сервіси, які були повністю зав'язані на грантову підтримку[22; 25; 38; 39]. Багато регіональних організацій змушені були згортати діяльність, скорочувати штати або переходити на волонтерський формат, що призвело до різкого скорочення обсягу послуг для ВПО, людей з інвалідністю, малозабезпечених домогосподарств та інших вразливих груп [22, с. 5; 25, с. 8–9; 38, с. 6–7; 39, с. 1]. Окремо слід відзначити гуманітарну відповідь USAID, яка у 2024–2025 роках спрямована на підтримку внутрішньо переміщених осіб, відновлення життєво важливої інфраструктури та підсилення спроможності місцевих громад до реагування на надзвичайні ситуації [60]. Ця ситуація фактично підтвердила висновок про «кризу асиметрії»: незважаючи на риторику

стратегічного партнерства, українські організації залишаються у статусі залежних субпідрядників, а не повноправних співтворців політики відновлення [6, с. 264–265; 22; 25; 31].

Водночас міжнародні оцінки наголошують, що саме локальні актори продемонстрували найвищу ефективність у реагуванні на кризу 2022–2024 років. Дослідження Humanitarian Outcomes та ACAPS підкреслюють, що українські ОГС та волонтерські мережі були першими, хто забезпечив евакуацію, гуманітарну допомогу та базові соціальні послуги в прифронтових регіонах, часто задовго до розгортання великих міжнародних місій[25; 26; 39]. Це стало аргументом на користь «локалізації» допомоги — переходу від моделі, де національні організації виступають субреципієнтами міжнародних НУО, до моделі прямих контрактів та інституційної підтримки місцевих стейкхолдерів[22; 25; 26; 72]. У стратегічних документах донорів така трансформація розглядається як необхідна умова довгострокової стійкості українського громадянського сектору та ефективного використання міжнародних ресурсів [25; 30; 36; 71].

Вплив призупинення фінансування на українське суспільство детально проаналізовано у звітах провідних аналітичних центрів. Так, дослідження ICAP «Єднання» та міжнародної асоціації ALDA фіксують, що найбільшого удару від замороження коштів зазнали не великі інфраструктурні проєкти, а локальні ініціативи та гуманітарні сервіси, які були повністю зав'язані на грантову підтримку [22, с. 5; 31; 38, с. 7]. Експерти зазначають, що багаторічна орієнтація на грантові кошти USAID призвела до атрофії навичок фандрайзингу з внутрішніх джерел. В умовах замороження програм багато організацій були змушені скорочувати штат, згортати діяльність у регіонах або переходити на волонтерські засади, що суттєво знизило обсяг надання послуг вразливим верствам населення [22, с. 5; 31; 38, с. 7; 39, с. 1; 72].

Не менш критичними наслідки кризи виявилися для інфраструктурних проєктів. Як повідомляють правозахисні організації та медіа, призупинення фінансування поставило під загрозу реалізацію довгострокових планів із відновлення енергосистеми та підготовки до опалювального сезону. Проєкти, які передбачали закупівлю дороговартісного обладнання через механізми USAID, опинилися в стані невизначеності, що змусило український уряд та енергетичні компанії екстрено шукати альтернативні джерела фінансування серед інших міжнародних донорів [23; 34; 62–64; 66; 71].

Крім того, аналітики ACAPS вказують на ризики для інституційної пам'яті реформ. Багато програм технічної допомоги, що забезпечували експертну підтримку міністерств та агенцій відновлення, були поставлені на паузу, що сповільнило процеси розробки політик та впровадження євроінтеграційних змін [25, с. 1, 8–9; 30, с. 34].

Таким чином, ситуація 2025 року стала каталізатором переосмислення ролі USAID в Україні. Вона продемонструвала, що хоча американська допомога є критично важливою, модель повної залежності від неї несе в собі екзистенційні ризики. Це актуалізує питання, які будуть розглянуті у наступному розділі роботи: необхідність локалізації допомоги, диверсифікації джерел фінансування та побудови стійких національних інституцій, здатних функціонувати навіть в умовах турбулентності зовнішньої політики партнерів.

Висновки до розділу 2

У другому розділі здійснено комплексний аналіз еволюції українсько-американського співробітництва, яке за досліджуваний період пройшло шлях від технічної допомоги до рівня стратегічного безпекового партнерства [5, с. 27–35; 1–4; 67–71]. Дослідження нормативно-правової архітектури, зокрема порівняльний аналіз Хартій про стратегічне партнерство 2008 та 2021 років,

дозволило виявити фундаментальний зсув у парадигмі відносин. Якщо на початкових етапах ключовим пріоритетом виступала демократизація та ринкова трансформація, то сучасна договірна база фіксує перехід до безпекоцентричної моделі, де програми USAID розглядаються як інструмент протидії зовнішній агресії та забезпечення національної стійкості[1; 3; 4; 44; 46, с. 97–99, 111]. Встановлено, що співпраця спирається на чітку ієрархічну систему, де політичні домовленості лідерів держав імплементуються через Стратегії співробітництва з країною (CDCS) та секторальні меморандуми, що забезпечує інституційну сталість навіть в умовах політичної турбулентності[3; 16; 28; 57–60; 62–63].

Аналіз програмної діяльності дозволив виокремити два стратегічні етапи реалізації допомоги. Перший етап (2014–2021 рр.) характеризувався фокусом на системних інституційних реформах — створенні антикорупційної інфраструктури, децентралізації та дерегуляції економіки, а також поступовій інтеграції України до європейського енергетичного та правового простору[3, с. 8–27; 32; 35; 37; 42–43; 61; 66]. Другий етап, що розпочався після повномасштабного вторгнення 2022 року, ознаменувався екстреною трансформацією USAID з агентства розвитку на ключового донора фізичного виживання держави. У цей період відбулася безпрецедентна концентрація ресурсів на підтримці енергетичної безпеки, відновленні критичної інфраструктури, прямій бюджетній підтримці та гуманітарних інтервенціях, що дозволило Україні втримати макроекономічну стабільність і базові соціальні функції в умовах війни[8, с. 4–6, 15–21; 23; 25; 30; 62–64; 66; 71].

Окрему увагу приділено кризі початку 2025 року, коли тимчасове замороження програм USAID оголило структурну асиметричність партнерства. Показано, що надмірна залежність від зовнішнього фінансування створює вразливість для української економіки, громадянського суспільства

та сектору відновлення, роблячи їх заручниками політичних рішень у Вашингтоні[17; 21–25; 31; 38–39; 72]. Водночас цей «стрес-тест» актуалізував дискусію щодо перегляду моделі співпраці на користь більшої локалізації допомоги, диверсифікації донорів і посилення власних інституційних спроможностей України, що безпосередньо підводить до проблематики наступного розділу — антикорупційних механізмів, цифрових інструментів прозорості та сценаріїв подальшого розвитку партнерства [3; 9; 22; 25; 35–36; 69–71].

РОЗДІЛ 3.

ЕФЕКТИВНІСТЬ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ USAID

Для проведення поглибленого аналізу ефективності українсько-американського співробітництва застосовано метод кейс-стаді (case study). Як об'єкти дослідження обрано три флагманські програми USAID, що представляють ключові напрями Стратегії співпраці з країною (CDCS): демократичне врядування, економічна стійкість та енергетична безпека [3, с. 8–15; 4, с. 4–5; 62; 63]. За даними OECD та Світового банку, саме ці три напрями були визначені донорами як ключові для забезпечення довгострокової стійкості України в умовах війни [62; 63; 69]. Вибір саме цих кейсів зумовлений їхнім системним впливом на архітектуру українських реформ та критичною роллю в забезпеченні життєдіяльності держави під час повномасштабної війни.

Одним із найбільш показових прикладів інституційної стійкості є Програма «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). На відміну від короткострокових грантових ініціатив, DOBRE застосувала підхід довготривалого партнерства з об'єднаними територіальними громадами, що стало фундаментом реформи [3, с. 8–27; 32]. Додаткові оцінки Держдепартаменту США та незалежних аналітичних центрів підтверджують, що підтримка місцевого самоврядування є одним із найбільш успішних напрямів американської допомоги Україні [37; 67; 69]. Ефективність цієї моделі підтвердилася у 2022 році, коли громади-партнери продемонстрували високу резистентність до викликів війни: завдяки

впровадженим механізмам стратегічного планування вони змогли оперативно переорієнтувати місцеві бюджети на потреби оборони та ВПО без очікування директив з центру [22, с. 3, 7, 9; 38, с. 6]. Водночас, реалізація програми виявила і слабкі місця, зокрема критичну залежність успіху від людського капіталу на місцях, який зазнав значних втрат внаслідок міграційних процесів та мобілізації [25, с. 8; 39, с. 1; 72].

Водночас досвід DOBRE продемонстрував, що навіть у межах централізованої донорської архітектури перехід до прямих договорів з громадами, а не лише з центральними міністерствами, суттєво підвищує ефективність використання ресурсів і може слугувати моделлю для інших програм USAID [3, с. 8–27; 22, с. 17; 32; 38].

У сфері критичної інфраструктури ключову роль відіграв Проєкт енергетичної безпеки (USAID ESP). До повномасштабного вторгнення його діяльність фокусувалася на лібералізації ринку електроенергії та інтеграції з ENTSO-E, проте з початком масованих атак на енергосистему проєкт трансформувався у головний логістичний хаб технічної допомоги [8, с. 12–14; 23]. У звітах Європейського парламенту та Єврокомісії підкреслюється, що саме комбінована підтримка США та ЄС дозволила уникнути системних відключень електроенергії у зимовий період 2022–2023 років [66; 71]. Проєкт продемонстрував безпрецедентну гнучкість, перейшовши від консультативної моделі до операційного реагування: завдяки прямій комунікації з операторами мереж допомога надходила безпосередньо на об'єкти інфраструктури, оминаючи зайві бюрократичні процедури [23; 34]. Однак висока вартість обладнання та логістична складність зробили цей напрям найбільш фінансово ємним, що підвищує ризики для енергетичної безпеки у разі будь-яких затримок фінансування з боку Конгресу США [34].

Третім важливим кейсом є Програма конкурентоспроможної економіки України (USAID CEP), спрямована на підтримку малого та середнього бізнесу та диверсифікацію експорту [29, с. 12, 47]. В умовах блокади портів програма швидко адаптувалася до нових реалій, зосередившись на розбудові логістики на західному кордоні та грантовій підтримці релокованих підприємств. Це дозволило зберегти тисячі мікробізнесів через механізми прямої фінансової допомоги [27; 28; 29, с. 12, 47; 63; 69]. Разом з тим, ефективність програми нашою виступає на структурну проблему адміністрування коштів через великих міжнародних підрядників (наприклад, Chemonics). Це призводить до зменшення частки фінансування, яка безпосередньо доходить до кінцевого бенефіціара, через значні транзакційні та адміністративні витрати посередників та відсутність прозорих механізмів поступового переходу до прямого контрагування українських партнерів [9, с. 13–15; 25, с. 8; 33].

Узагальнюючий аналіз ефективності розглянутих кейсів наведено у Таблиці 3.1.

Критерій оцінки	Програма DOBRE (Врядування)	Проект ESP (Енергетика)	Програма CEP (Економіка)
Стратегія на ціль (CDCS)	Зміцнення демократичного врядування	Посилення енергетичної безпеки та незалежності	Диверсифікація експорту та підтримка МСП

Критерій оцінки	Програма DOBRE (Врядування)	Проект ESP (Енергетика)	Програма CEP (Економіка)
	та підзвітності		
Адаптивність до війни	Висока : Швидке переключення на гуманітарні хаби в громадах	Критична: Оперативне постачання обладнання для ремонту мереж	Середня: Фокус зміщено на релокацію та логістику експорту
Інституційна сталість	Висока (сформовані спроможні місцеві адміністрації)	Середня (залежність від постійних поставок обладнання)	Низька (залежність бізнесу від грантових впливань)
Рівень локалізації	Високий (пряма робота з громадами)	Змішаний (співпраця з держмонополіями та	Низький (адміністрування через великих

Критерій оцінки	Програма DOBRE (Врядування)	Проект ESP (Енергетика)	Програма CEP (Економіка)
		приватним сектором)	міжнародних вендорів)

Таблиця 3.1. Порівняльний аналіз ефективності ключових програм USAID в умовах воєнного стану (*Джерело: розроблено автором на основі аналізу звітів USAID та інтерв'ю стейкхолдерів [3, с. 8–27; 9; 29; 33; 62; 63]*).

Проведений аналіз демонструє, що ефективність програм USAID безпосередньо корелює з рівнем їхньої інтеграції в національні структури. Проекти, які інвестували в людський капітал та інституції (як у випадку з DOBRE), виявилися більш стійкими до шоків війни, ніж суто фінансові або інфраструктурні інтервенції [9, с. 2–11; 33, с. 2]. Водночас, спільним слабким місцем залишається проблема «останньої милі» та роль посередників: значна частина ресурсів витрачається на адміністрування програм американськими підрядниками, що в умовах війни сповільнює процеси прийняття рішень [22, с. 5; 30, с. 106]. Додатково, аудити Офісу Генерального інспектора USAID вказують на складнощі з верифікацією даних від субреципієнтів у зонах бойових дій, що створює «сірі зони» у звітності та ускладнює оцінку реального впливу програм та створює додаткові політичні ризики у дискусіях щодо продовження фінансування в Конгресі США [9, с. 13–15; 11, с. 5–7; 17; 40; 71].

Ключова дискусія щодо ефективності допомоги USAID в Україні концентрується не стільки на загальних обсягах фінансування, скільки на структурній архітектурі його розподілу. Попри значні суми виділеної підтримки, аналіз показує, що існуюча модель реалізації програм через складні ланцюги міжнародних посередників створює суттєві диспропорції у раціональності використання ресурсів [9, с. 2–3, 13–15; 21; 25, с. 8]. Ефективність допомоги часто знижується через високі транзакційні витрати, дублювання функцій та короткостроковий характер проєктів, які не завжди конвертуються у сталу інституційну спроможність українських партнерів [15, с. 12, 47; 22, с. 3, 9; 31; 36; 69; 70].

Центральною проблемою залишається домінування великих міжнародних підрядників, які виступають «горловиною» розподілу ресурсів. Як зазначається у звіті ACAPS [25], така структура створює диспропорцію: міжнародні актори акумулюють значні ресурси на адміністративні витрати, тоді як локальні виконавці, що працюють безпосередньо з бенефіціарами, часто стикаються з дефіцитом фінансування та жорсткими бюрократичними вимогами. Дослідження ICAP «Єднання» [38] підтверджує, що для багатьох українських організацій громадянського суспільства (ОГС) іноземні гранти є основним джерелом виживання, проте доступ до них ускладнений через посередників. Така система не сприяє інституційному розвитку українського третього сектору, залишаючи його вразливим до будь-яких зовнішніх змін.

Для візуалізації диспропорцій у розподілі донорських ресурсів доцільно розглянути структуру проходження коштів від донора до кінцевого бенефіціара (див. Рис. 3.1).

Рис. 3.1. Структурна модель розподілу коштів USAID: «лійка» посередників (Джерело: побудовано автором на основі даних звітів ACAPS та ISAR «Єднання» [25; 38]).

Наведена схема ілюструє, як ресурси проходять через багаторівневу систему фільтрації.

«Лійка посередників» являє собою ієрархічну та бюрократизовану модель розподілу міжнародної допомоги, за якої фінансові ресурси від головних донорів (зокрема USAID) не потрапляють до українських виконавців напряму, а проходять через ланцюг міжнародних адміністраторів. На "вході" у лійку знаходяться мільярдні бюджети, які уряд США виділяє на гуманітарні та розвиткові програми, проте контракти на їх виконання укладаються

переважно з агенціями ООН та великими міжнародними неурядовими організаціями (INGOs). Ці суб'єкти формують "горловину" лійки, акумулюючи основні ресурси та адміністративний контроль.

У процесі руху коштів униз по ланцюгу відбувається їхнє дроблення та зменшення через адміністративні витрати посередників, внаслідок чого українські національні та місцеві організації (NNGOs/CSOs), що знаходяться на дні цієї структури, отримують фінансування лише у формі субгрантів або субпідрядів. Ця система характеризується непрозорістю для кінцевого виконавця: ланцюг посередництва буває настільки довгим, що частина українських організацій навіть не усвідомлює, що працює за кошти американських платників податків, вважаючи своїми донорами міжнародні організації-посередники. Крім того, донорам часто складно фінансувати малі організації напряму через бюрократичні вимоги, що консервує роль посередників як необхідного буфера.

Найбільш критичним наслідком такої структури є «каскадний ефект» вразливості під час криз. Коли головний донор призупиняє фінансування (як це сталося на початку 2025 року), міжнародні посередники миттєво траншують це рішення вниз, зупиняючи виплати локальним партнерам. Оскільки українські організації в цій моделі часто не отримують коштів на інституційний розвиток (overhead) і не мають фінансових резервів, вони приймають на себе найтяжчий удар, будучи змушеними звільняти персонал та згортати допомогу населенню, що прямо загрожує локалізації та стійкості громадянського суспільства.

Ключові характеристики «лійки»:

- Структурна диспропорція: Великі інституційні кошти залишаються на рівні міжнародних підрядників, тоді як 60% локальних організацій, що

залучали кошти з-за кордону, отримували мікрогранти розміром менше \$5,000.

- Каскадна вразливість: Рішення про скорочення бюджетів на горі "лійки" призводить до масового закриття програм внизу (42% опитаних ОГС були змушені зупинити або частково закрити проєкти через замороження коштів США).

- Інституційна слабкість низів: Українські організації часто розглядаються лише як інструмент імплементації проєктів, а не партнери; їм рідко покривають адміністративні витрати на розвиток, що робить їх залежними від безперервності грантових потоків.

- Висока залежність: Понад 50% українських НУО отримували фінансування від США через цю систему, і для багатьох воно складало левову частку бюджету (до 90%), що робить "лійку" безальтернативним джерелом виживання для сектору [25; 38].

Критична вразливість цієї «лійки» яскраво проявилася на початку 2025 року під час перегляду фінансування США. Згідно з аналізом ACAPS [25], заморожування допомоги (funding freeze) вдарило насамперед по локальних партнерах. Міжнародні організації, намагаючись мінімізувати власні ризики, призупинили дію угод з місцевими субгрантерами, що призвело до негайної зупинки надання послуг вразливим групам населення. Оскільки більшість українських ОГС не мають інституційних резервів для покриття операційних витрат під час таких пауз, це поставило під загрозу саме їхнє існування та безперервність гуманітарного реагування [25; 38].

Ця проблема тісно пов'язана зі структурною вразливістю українського громадянського суспільства. Соціологічні дослідження демонструють зростаючу залежність ОГС від зовнішнього фінансування: для багатьох організацій міжнародні гранти складають понад половину бюджету, що

робить їхнє існування критично залежним від рішень, які ухвалюються за межами України [26; 38, с. 6; 39, с. 1]. Раптове заморожування частини програм USAID на початку 2025 року стало стрес-тестом для цієї системи, виявивши, що модель «субгрантування» не формує фінансової автономії місцевих акторів, а лише поглиблює їхню «донорську залежність» [21; 25, с. 8; 30, с. 34; 38, с. 6–7; 39, с. 1; 72]. Сам механізм зупинки виявив слабкі місця існуючої архітектури: міжнародні виконавці одночасно отримали stop-work order і були змушені призупинити фінансування субгрантів українським партнерам, у тому числі тим, чия діяльність напряду стосувалася базових соціальних послуг та підтримки вразливих груп. Через те, що більшість локальних організацій не мали власних резервів, навіть короткострокова пауза у виплатах привела до згорання програм у регіонах і втрати кадрового потенціалу [22, с. 5; 25, с. 8–9; 38, с. 6–7; 39, с. 1; 72].

У сучасній гуманітарній політиці ключовим концептом, що визначає дискусію про ефективність допомоги, стала «локалізація» (localization). Її сутність полягає у поступовому перенесенні центру прийняття рішень та управління ресурсами від міжнародних посередників до національних і місцевих акторів — органів влади, громадських організацій, місцевих громад [25; 26; 30]. Аналітичні центри та донорські платформи наголошують, що саме локальні стейкхолдери мають найкраще розуміння контексту, можуть швидше реагувати на потреби населення та забезпечують більшу підзвітність перед громадянами, ніж великі міжнародні структури [25; 26; 36]. У випадку України цей підхід набув особливої актуальності, оскільки саме місцеві громади та ОГС взяли на себе основний тягар реагування в перші місяці повномасштабного вторгнення [22; 26; 38; 39].

Проте, як свідчать дані ACAPS [25] та ALDA [22], прогрес у цьому напрямку залишається повільним. Незважаючи на зобов'язання в рамках

«Grand Bargain» щодо передачі 25% фінансування місцевим акторам, реальні показники прямого фінансування українських організацій залишаються низькими. Міжнародні посередники продовжують домінувати в екосистемі допомоги, часто сприймаючи локальних партнерів лише як виконавців («імплементаторів»), а не як рівноправних учасників стратегічного планування [22; 25; 26].

Дослідження ACAPS, ALDA та українських партнерів фіксують суттєвий розрив між декларованими зобов'язаннями донорів щодо локалізації та реальним станом справ. Така структура не лише знижує ефективність використання коштів через високі транзакційні витрати, але й обмежує можливість українських акторів впливати на стратегічні пріоритети допомоги, залишаючи їх у ролі виконавців чужих порядків денних [22; 25; 26; 72].

У цьому контексті низка досліджень пропонує конкретні інструменти трансформації співпраці USAID з українськими партнерами у напрямі реальної локалізації. По-перше, рекомендується суттєво збільшити частку прямих грантів для національних і місцевих організацій, запроваджуючи спрощені процедури для невеликих проєктів і багаторічні «інституційні гранти» для ключових організацій, що забезпечують системний вплив [22; 25; 26; 38]. По-друге, пропонується створювати спільні фонди (pooled funds), де управління ресурсами здійснювалося б на паритетних засадах донорами та українськими стейкхолдерами, що зменшило б роль окремих міжнародних посередників і посилило суб'єктність української сторони [25; 30; 36; 71]. По-третє, важливим напрямом є інвестування у спроможність локальних партнерів — фінансовий менеджмент, комплаєнс, цифрову підзвітність, — що дозволило б USAID передавати частину управлінських функцій без зростання корупційних ризиків [22; 26; 36; 72]. Таким чином, локалізація постає не як політичний лозунг, а як практичний шлях підвищення ефективності допомоги

та одночасного зміцнення українських інституцій у довгостроковій перспективі.

Водночас, з позицій неоліберального інституціоналізму, існування такої розгалуженої системи посередників має раціональне пояснення. Для донора (США) великі міжнародні підрядники (Chemonics, DAI) виконують функцію зниження транзакційних витрат та страхування ризиків. В умовах інституційної слабкості країни-реципієнта та високих корупційних загроз, USAID свідомо йде на здорожчання допомоги (втрату частини коштів на адміністрування) заради гарантії комплаєнсу та звітності за стандартами уряду США. Тобто, "лійка" є інституційним запобіжником, який, однак, вступає у протиріччя з потребою локалізації.

Таким чином, існує потреба переходу від короткострокових проектних субгрантів до прямого та гнучкого фінансування українських організацій, що дозволить їм покривати адміністративні витрати та будувати інституційну спроможність. Важливо також спрощувати процедури комплаєнсу (due diligence), які часто стають бар'єром для менших локальних організацій [22; 38]. Без зміни цієї архітектури українське громадянське суспільство ризикує залишитися в «пастці реагування», не маючи ресурсів для стратегічного розвитку та відновлення країни.

Питання корупційних ризиків у програмах міжнародної допомоги є одним із визначальних факторів, що формують архітектуру співпраці між Україною та США [3, с. 8–27; 35; 42, с. 6–9; 62; 71]. Згідно з оцінками міжнародних партнерів, Україна характеризується амбівалентним середовищем: з одного боку, зберігається високий рівень сприйняття корупції, з іншого — створена завдяки західній підтримці антикорупційна інфраструктура (НАБУ, САП, ВАКС) демонструє зростаючу інституційну спроможність [42, с. 33–35; 43; 69]. У цьому контексті USAID застосовує

дворівневу стратегію: жорсткий нагляд за власними ресурсами та одночасне інвестування у прозорість українських державних процедур [35; 37, с. 8, 25; 10; 11; 36].

Додатковим елементом зміцнення інституційної стійкості є перехід від «класичної» технічної допомоги до людиноцентричних моделей правосуддя, що демонструє програма USAID Justice for All Activity. На відміну від попередніх проєктів, зосереджених переважно на судовому управлінні, J4A поєднує підтримку вищих органів суддівського врядування з розбудовою мережі центрів доступу до правосуддя, що працюють із вразливими групами, а також з інструментами компенсації за воєнні злочини та руйнування майна [73; 74]. Такий підхід підсилює легітимність державних інституцій в очах громадян і створює додаткові запобіжники проти корупції та зловживань, адже контроль за використанням ресурсів здійснюється не лише «згори» з боку донорів, а й «знизу» — через запити суспільства до справедливості та підзвітності [73; 74].

На рівні внутрішнього контролю агентство використовує комплексну систему нагляду, координатором якої виступає Офіс Генерального інспектора (OIG). Спільний стратегічний план нагляду за допомогою Україні передбачає регулярні аудити, спеціальні розслідування та моніторингові візити [10; 11; 12; 33; 46, с. 97–99]. Зокрема, OIG регулярно видає попередження про шахрайство (Fraud Advisories), де деталізуються типові схеми зловживань: змови при закупівлях, використання фіктивних субпідрядників та конфлікти інтересів [40; 41]. Такі механізми дозволяють виявляти порушення на ранніх етапах, про що свідчать звіти щодо аудиту програм Офісу перехідних ініціатив (OTI), де більшість виявлених недоліків стосувалися якості даних, а не цільового використання коштів [9, с. 13–15; 11, с. 5–7; 33, с. 2; 40; 41].

Ключовою інновацією, що змінює парадигму антикорупційного контролю, стала цифровізація процесів відновлення. Впровадження екосистеми DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management) та інтеграція її з системою ProZorro дозволяють донорам, включаючи USAID, відстежувати рух коштів у режимі реального часу — від тендерної документації до акту виконаних робіт [35; 42, с. 24–25]. Міжнародні огляди відбудови підкреслюють, що подібні цифрові інструменти є ключовою умовою підтримки довіри платників податків у країнах-донорах. Це створює принципово нову модель підзвітності: замість постфактум-аудитів застосовується превентивний цифровий моніторинг, до якого мають доступ як донори, так і громадськість [35; 42, с. 24–25; 69; 71].

Важливим елементом стратегії є інституційна підтримка українських антикорупційних органів. Програми USAID інвестують у технічне оснащення та навчання детективів НАБУ та прокурорів САП, що посилює їхню спроможність розслідувати топ-корупцію, навіть якщо вона не стосується безпосередньо американських грошей [35; 43]. Аналіз Transparency International Ukraine підтверджує, що саме завдяки послідовній позиції міжнародних партнерів вдалося зберегти незалежність цих органів від політичного тиску [42, с. 33–35; 43; 69].

Отже, хоча корупційні ризики залишаються суттєвими через воєнний контекст та складність логістичних ланцюгів, поєднання наглядових механізмів США, цифрових інструментів прозорості та зміцнення національних антикорупційних інституцій дозволяє утримувати ці ризики в контрольованих межах [3, с. 8–27; 9, с. 2–3, 11–14; 36; 42; 67]. Ефективність цієї системи підтверджується тим, що попри безпрецедентні обсяги фінансування, масштабних випадків нецільового використання прямої

бюджетної підтримки аудиторами OIG станом на 2024–2025 роки виявлено не було [10; 11, с. 3–7; 12; 33, с. 2; 71].

Визначення перспектив подальшого співробітництва вимагає врахування фактору тривалої невизначеності та безпекових загроз. Події початку 2025 року, пов'язані з тимчасовим переглядом обсягів допомоги, засвідчили, що модель, яка базується виключно на екстреному реагуванні, вичерпує свій потенціал. Актуальним стає перехід до стратегії «стійкості» (resilience), яка передбачає здатність держави та суспільства функціонувати та розвиватися в умовах перманентної загрози [3, с. 8–27; 8, с. 6–8; 16; 67–71]. Для систематизації чинників, що визначатимуть цю трансформацію, доцільно застосувати метод SWOT-аналізу (див. Таблицю 3.2).

STRENGTHS (Сильні сторони)	WEAKNESSES (Слабкі сторони)
– Інтеграція програм USAID у широку безпекову стратегію США (концепція «Smart Power»), що гарантує підтримку навіть в умовах війни [16; 45; 51; 52]. – Гнучкість механізмів (від гуманітарної допомоги до захисту енергетики), доведена під час криз 2022–2024 рр. [8; 23; 62–64; 66].	– Бюрократизація процедур погодження проєктів, що не завжди встигає за динамікою фронту [9]. – Низький рівень локалізації та високі адміністративні витрати міжнародних посередників, що знижує ККД допомоги [9, с. 2–3, 13–15; 22; 25, с. 8; 30, с. 34; 36]. – Короткостроковий горизонт бюджетного планування США

– Наявність стратегічних документів (CDCS), що фіксують пріоритет демократичного розвитку незалежно від бойових дій [3].	(річні цикли) проти потреби у багаторічних інвестиціях.
OPPORTUNITIES (Можливості)	THREATS (Загрози)
– Цифровізація процесів відновлення (DREAM, ProZorro) як гарантія прозорості для донорів у режимі реального часу [35; 42; 69; 71]. – Трансформація допомоги в інструмент страхування воєнних ризиків для залучення приватного бізнесу (через DFC) [27; 29; 63; 67]. – Посилення суб'єктності українських громад через пряме фінансування (локалізація) [22; 25; 38; 72].	– Внутрішньополітична турбулентність у США та ризик секвестру бюджету зовнішньої допомоги [17; 21; 25; 31; 71]. – Ескалація бойових дій та фізичне руйнування проєктів відновлення. – «Втома донорів» та зміщення фокусу уваги на інші глобальні конфлікти.

Таблиця 3.2. SWOT-аналіз співробітництва України та USAID в умовах тривалого конфлікту (*Джерело: розроблено автором на основі аналізу стратегічних документів та експертних оцінок [3, с. 8–27; 21; 25; 31; 67–70]).*

На основі аналізу можна виокремити три сценарії розвитку співробітництва в умовах затяжного конфлікту:

Сценарій «Гуманітарна стабілізація» (Status Quo). Збереження поточної моделі, де USAID виконує роль «швидкої допомоги», закриваючи бюджетні діри та надаючи екстрену гуманітарну підтримку. Цей варіант необхідний для виживання, але він консервує залежність України від зовнішніх рішень і не створює точок зростання [25, с. 12; 69].

Сценарій «Інституційна стійкість». Зміщення фокусу на зміцнення спроможності державних інституцій та громад самостійно вирішувати проблеми. Це передбачає перехід від закупівлі товарів до інвестування в реформи управління, цифровізацію та людський капітал. Ключовою умовою є реальна локалізація допомоги — надання прямих грантів українським організаціям, які залишаються в країні та працюють «на землі» [22, с. 17; 25; 38; 72].

Сценарій «Економічна адаптація». Використання ресурсів USAID як каталізатора для запуску економіки під час війни. Це включає гранти для релокованого бізнесу, страхування інвестицій та підтримку експорту. Такий підхід дозволяє зменшити потребу в прямій фінансовій допомозі в майбутньому, заміщуючи її податковими надходженнями від працюючого бізнесу [27; 28; 29, с. 12, 47; 63; 69].

Найбільш ефективною моделлю вбачається поєднання сценаріїв «Інституційна стійкість» та «Економічна адаптація». Це вимагає від України адвокації нової філософії партнерства, де допомога USAID розглядається не

як благодійність для «постраждалих», а як інвестиція у стійкість союзника, що утримує рубіж демократичного світу [3, с. 8–27; 16, с. 2, 7; 44; 45, с. 131–132; 67–71].

Запропонована трансформація повністю корелює з концепцією «розумної сили» (Smart Power), розглянутою у першому розділі роботи. Поєднання інструментів розвитку («м'яка сила») з безпековими цілями дозволяє США реалізовувати стратегію стримування агресора з меншим навантаженням на власний бюджет, залучаючи приватний сектор. Перехід до прямих інвестицій та страхування воєнних ризиків перетворить USAID з ситуативного донора на системного каталізатора, що поєднує дипломатію, економіку та оборону в єдину стратегію перемоги [16, с. 24–25, 27; 45, с. 131–132].

У цьому контексті відновлення фінансування у повному обсязі має супроводжуватися чіткими KPI щодо локалізації ресурсів та впровадженням цифрових інструментів підзвітності, що зніме політичні застереження у Вашингтоні та забезпечить сталість підтримки незалежно від електоральних циклів [10; 11, с. 3–7; 16, с. 24–25; 35; 67–71].

Висновки до розділу 3

У третьому розділі здійснено комплексний аналіз ефективності та перспектив реалізації програм USAID в Україні в умовах повномасштабної війни. Проведене кейс-стаді ключових програм (зокрема DOBRE, ESP та CEP) дозволило встановити пряму кореляцію між рівнем інституційної інтеграції допомоги та її стійкістю. Проекти, спрямовані на розвиток людського капіталу та посилення спроможності громад, продемонстрували значно вищу адаптивність до безпекових шоків порівняно із суто фінансовими

інтервенціями. Водночас сфера критичної інфраструктури, представлена проєктом енергетичної безпеки, залишається найбільш фінансово вразливою та залежною від безперебійного зовнішнього постачання обладнання, що підтверджується як внутрішніми оцінками USAID, так і незалежними дослідженнями міжнародних організацій [3, с. 8–27; 9; 29; 62–63; 69].

Важливим результатом дослідження стало виявлення суттєвої структурної диспропорції у механізмах розподілу ресурсів, яку можна охарактеризувати як «лійку посередників». Аналіз, що спирається на дані ACAPS [25] та ICAP «Єднання» [38], свідчить про домінування міжнародних підрядників у ланцюгах постачання допомоги. Така архітектура призводить до того, що українські організації, які є основними виконавцями на місцях, залишаються фінансово вразливими та залежними від короткострокових субгрантів. Криза з призупиненням фінансування у 2025 році підтвердила, що без прямого доступу до ресурсів та інституційної підтримки локальні актори не можуть гарантувати сталість гуманітарного реагування [25; 38; 39].

Окремий фокус у розділі зроблено на системі антикорупційних запобіжників, де зафіксовано зміну парадигми контролю в умовах воєнного стану. Агентство фактично перейшло від постфактум-аудитів до превентивного цифрового моніторингу завдяки інтеграції з національною екосистемою DREAM та системою ProZorro. Доведено, що поєднання суворого зовнішнього нагляду з боку Офісу Генерального інспектора USAID та посилення інституційної спроможності українських антикорупційних органів (НАБУ, САП) дозволяє утримувати корупційні ризики на прийнятному рівні. Це підтверджується аудиторськими звітами за 2024–2025 роки, в яких не виявлено системних зловживань із коштами прямої бюджетної підтримки [9, с. 13–15; 10; 11, с. 3–7; 33, с. 2; 40; 41].

Стратегічний аналіз перспектив співробітництва, здійснений за допомогою методу SWOT, обґрунтував необхідність відмови від моделі «екстреного реагування» на користь довгострокової стратегії стійкості. Найбільш ефективним сценарієм подальшої взаємодії вбачається трансформація USAID з класичного донора на партнера, що інвестує в інституційну спроможність держави та страхує воєнно-політичні ризики для залучення приватного капіталу. Ключовою умовою такої трансформації є перегляд підходів до локалізації та суттєве збільшення частки прямого фінансування українських стейкхолдерів, що дозволить зменшити адміністративні витрати та посилити суб'єктність України у процесі відновлення [21; 22; 25; 31; 38; 69–72].

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне дослідження особливостей, ефективності та перспектив співробітництва України та США в рамках програм Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). На основі глибокого аналізу теоретичних джерел, нормативно-правової бази та емпіричних даних доведено, що зазначене співробітництво є критично важливим елементом стратегічного партнерства двох держав, яке в умовах повномасштабної війни трансформувалося з інструменту «м'якої сили» у ключовий фактор забезпечення національної стійкості та фізичного виживання української держави.

Результати проведеного дослідження дозволяють синтезувати отримані дані в цілісну концепцію, що пояснює природу, динаміку та майбутнє українсько-американських відносин у сфері допомоги розвитку.

Першочерговим результатом роботи стала концептуалізація міжнародної допомоги крізь призму сучасних теорій міжнародних відносин, що дозволило встановити, що діяльність USAID не є виключно актом гуманітарної підтримки, а виступає прагматичним інструментом зовнішньої політики Сполучених Штатів, реалізованим у парадигмі «розумної сили» (Smart Power). У ході дослідження було доведено, що американська модель допомоги базується на складному синтезі неоліберального інституціоналізму та політичного реалізму. З одного боку, Вашингтон прагне розширити «зону демократичного миру» через підтримку реформ, що відповідає ліберальним ідеалам, а з іншого — розглядає підтримку України як жорстку інвестицію у стримування ревізіоністської політики Російської Федерації та відновлення

балансу сил у Європі. Така двоїстість природи співробітництва безпосередньо визначає його архітектуру: США надають ресурси в обмін на інституційні зміни за принципом кондиційності, що дозволяє донору впливати на внутрішньополітичні процеси в країні-реципієнті, одночасно посилюючи її обороноздатність та суб'єктність на міжнародній арені.

Детальний аналіз еволюції двосторонніх відносин за період 2014–2025 років засвідчив фундаментальну трансформацію пріоритетів та механізмів співпраці, яку можна умовно поділити на два стратегічні етапи. Перший етап, що охоплює 2014–2021 роки, згідно з конструктивістським підходом, був періодом «соціалізації» та зміни ідентичності українських державних інституцій. У цей час Агентство діяло як драйвер модернізації, інвестуючи у довгострокову спроможність держави. Ключовими напрямками стали створення незалежної антикорупційної вертикалі, включаючи НАБУ, САП та ВАКС, реформа децентралізації та дерегуляція економіки. Ці процеси сприяли не лише технічному оновленню управління, а й ціннісній інтеграції України до європейського простору. Ці висновки узгоджуються з оцінками міжнародних донорів та аналітичних центрів, що підкреслюють роль антикорупційних реформ і децентралізації як ключових умов стійкості українських інституцій [32–35; 37–38; 42–43; 63; 69]. Натомість другий етап, що розпочався після повномасштабного вторгнення 2022 року, ознаменувався вимушеним переходом до неореалістичної моделі екстреного реагування. Допомога набула безпрецедентних масштабів, перетворивши Україну на одного з найбільших глобальних реципієнтів USAID, а стратегічний фокус змістився на забезпечення фізичного виживання держави. Підтримка енергетичної системи, пряме фінансування бюджетного дефіциту та гуманітарне реагування стали елементами «жорсткої безпеки», необхідними

для утримання держави в умовах екзистенційної війни [3, с. 8–27; 8, с. 4–6, 15–21; 23–25; 30; 62–64; 66; 71].

Водночас дослідження виявило, що стрімке масштабування допомоги супроводжувалося поглибленням структурних диспропорцій у механізмах її реалізації. Ключовою проблемою, ідентифікованою в роботі, є феномен «лійки посередників», коли переважна більшість фінансових ресурсів адмініструється через великих міжнародних підрядників, тоді як рівень прямого фінансування українських організацій залишається критично низьким. З точки зору інституційної теорії, така архітектура має раціональне пояснення: вона вибудована для мінімізації транзакційних ризиків та корупційних загроз для донора. Проте на практиці це призводить до суттєвого зростання транзакційних витрат, здорожчення вартості послуг та, що найважливіше, гальмує розвиток національної спроможності. Це консервує «донорську залежність» українського громадянського суспільства, роблячи його існування критично залежним від безперервності зовнішніх впливів. Криза початку 2025 року, коли внаслідок отримання міжнародними виконавцями так званих stop-work orders було миттєво призупинено фінансування локальних субгрантів, наочно продемонструвала вразливість цієї конструкції. Виявилося, що нинішня модель не дозволяє українським організаціям формувати інституційні резерви, ставлячи під загрозу безперервність надання послуг населенню за найменших політичних коливань у Вашингтоні [9, с. 2–3, 13–15; 17; 21–22; 25, с. 8–9; 30, с. 34; 36; 38–39; 72].

Оцінка ефективності конкретних програм USAID дозволила констатувати пряму залежність між рівнем інституційної інтеграції проєктів та їхньою стійкістю до кризових явищ. Кейс-стаді програм у сфері децентралізації (DOBRE) та енергетичної безпеки (ESP) продемонстрували, що інвестиції у людський капітал та спроможність громад дають значно більш

сталий результат, ніж суто технічні інтервенції. Громади, які отримали навички стратегічного планування, виявилися більш адаптивними до викликів війни[3, с. 8–27; 32; 37; 63; 69]. Важливим досягненням співпраці стала зміна парадигми антикорупційного контролю в умовах воєнного стану. Відбувся перехід від постфактум-аудитів до превентивного цифрового моніторингу завдяки інтеграції з національною екосистемою DREAM та системою ProZorro. Це дозволило поєднати жорсткі вимоги донора щодо прозорості з необхідністю швидких рішень, забезпечивши високий рівень підзвітності використання коштів навіть в умовах війни, що підтверджується відсутністю системних порушень у звітах наглядових органів США [9, с. 13–15; 10–12; 33; 40–41; 71].

Узагальнюючи перспективи подальшого розвитку співробітництва, в роботі обґрунтовано необхідність відмови від парадигми «екстреної допомоги» на користь довгострокової стратегії «національної стійкості». Інерційний сценарій збереження поточної моделі визнано таким, що не відповідає довгостроковим інтересам України, оскільки він закріплює патерналістські відносини та залежність. Найбільш ефективним сценарієм вбачається трансформація USAID з класичного донора на партнера, що інвестує в інституційну спроможність держави та страхує воєнно-політичні ризики для залучення приватного капіталу. Подібний підхід пропонують і провідні західні аналітичні центри, які розглядають підтримку України як інвестицію у безпеку євроатлантичного простору [67–70]. Такий підхід повністю корелює з концепцією Smart Power, дозволяючи США досягати власних безпекових цілей шляхом економічного посилення союзника. Для практичної реалізації цієї стратегії критично важливим є перегляд підходів до локалізації допомоги, зокрема встановлення чітких індикаторів щодо збільшення частки прямого фінансування українських виконавців, а також

інтеграція цифрових інструментів звітності USAID з національними системами управління відбудовою [16, с. 2, 7, 24–25; 27–29; 69–71].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що співробітництво з USAID є фундаментом, на якому тримається значна частина архітектури відновлення та стійкості України. Однак для того, щоб це партнерство залишалось ефективним в умовах тривалого конфлікту, воно потребує якісного перезавантаження: переходу від асиметричних відносин «донор – реципієнт» до рівноправного альянсу, спрямованого на розбудову сильної, інституційно спроможної та економічно незалежної України як невід'ємної складової євроатлантичного безпекового простору [1–4; 16; 30; 62–66; 67–71].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хартія стратегічного партнерства Україна – США від 10 листопада 2021 р. URL: <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha> (дата звернення: 09.12.2025).
2. Двостороння безпекова угода між Україною та Сполученими Штатами Америки від 9 червня 2025 р. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronnya-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501> (дата звернення: 09.12.2025).
3. Country Development Cooperation Strategy. U.S. Agency for International Development. URL: <https://policycommons.net/artifacts/17948206/usaiddcdcs-public-for-ukraine-2019-2026/18844249/view/> (дата звернення: 09.12.2025).
4. Integrated Country Strategy – Ukraine. U.S. Department of State, 2023. URL: https://www.state.gov/wpcontent/uploads/2023/09/ICS_EUR_Ukraine_29AUG2023_PUBLIC.pdf (дата звернення: 09.12.2025).
5. Іванова О. Стратегічне партнерство у форматі особливих відносин США – Україна. American History and Politics. 2018. № 2. URL: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/en/strategic-partnership-in-format-of-special-us-ukraine-relations/> (дата звернення: 09.12.2025).
6. Петров Д. Двосторонні відносини та стратегічне партнерство на сучасному етапі: Україна – США. Консенсус. 2025. № 1. URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/160> (дата звернення: 09.12.2025).

7. Smith J. U.S.-Ukraine Relations and the Concept of Strategic Partnership. West Virginia University, 2021.
URL: <https://researchrepository.wvu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=12295&context=etd> (дата звернення: 09.12.2025).
8. International financial support for Ukraine's recovery: Part Three. Ecoaction та ін., 2024. URL: https://en.ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/20824_03_International-financial-support-for-Ukraines-recovery-s.pdf (дата звернення: 09.12.2025).
9. USAID/Ukraine Adjusted Its Internal Processes and Strategies to Support the Ukraine Response. Office of Inspector General, USAID, 2023. URL: <https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2023-10/8-121-24-001-P.pdf> (дата звернення: 09.12.2025).
10. Ensuring Oversight to U.S. Aid to Ukraine. Center for Strategic and International Studies. 20.07.2023. URL: <https://www.csis.org/analysis/ensuring-oversight-us-aid-ukraine> (дата звернення: 09.12.2025).
11. Joint Strategic Oversight Plan for Ukraine Response, January 2023. Office of Inspectors General, 2023. URL: <https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2023-01/Joint%20Strategic%20Oversight%20Plan%20for%20Ukraine%20Response.pdf> (дата звернення: 09.12.2025).
12. Ukraine Oversight. Office of Inspector General, USAID. URL: <https://oig.usaid.gov/our-work/ukraine-oversight> (дата звернення: 09.12.2025).
13. Official Development Assistance (ODA). OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/official-development-assistance-oda.html> (дата звернення: 11.12.2025).

14. Dreher A., Fuchs A., Parks B., Strange A. M., Tierney M. J. Foreign Aid and Soft Power: Great Power Competition in Africa in the Early 21st Century. AidData Working Paper 86, 2017. URL: https://docs.aiddata.org/ad4/pdfs/WPS86_Foreign_Aid_and_Soft_Power_Great_Power_Competition_in_Africa_in_the_Early_21st_Century.pdf (дата звернення: 11.12.2025).
15. Manuel M., McKechnie A. et al. Innovative aid instruments and flexible financing: providing better support to fragile states. Overseas Development Institute. 2012. URL : <https://media.odi.org/documents/7884.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).
16. Policy Framework: Driving Progress Beyond Programs. U.S. Agency for International Development. 2023. URL: <https://www.donorplatform.org/wp-content/uploads/2023/05/Policy-Framework-03-23-2023.pdf> (дата звернення: 16.11.2025).
17. Józwiak G. What loss of USAID funding could mean for Ukraine. Devex. 6 February 2025. URL: <https://www.devex.com/news/what-loss-of-usaid-funding-could-mean-for-ukraine-109290> (дата звернення: 11.12.2025).
18. Sasongkojati H., Subono N. I. Liberal Principles, Realist Actions: U.S. Foreign Assistance in the War in Ukraine. Journal of Strategic and Global Studies. 2023. Vol. 6, No. 2. P. 153–174. URL: <https://scholarhub.ui.ac.id/cgi/viewcontent.cgi?article=1122&context=jsgs> (дата звернення: 14.10.2025).
19. Wendt A. Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. International Organization. 1992. Vol. 46, No. 2. P. 391–425. URL: https://www.researchgate.net/publication/227392580_Anarchy_is_What_States_Make_of_It_The_Social_Construction_of_Power_Politics/link/5783e3f108ae37d3af6c1303/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZ

- SI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19 (дата звернення: 14.10.2025).
20. Carothers T. Critical Mission: Essays on Democracy Promotion. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 2004. 272 p.
 21. What does USAID fund in Ukraine – which sectors are under threat. VisitUkraine.Today. 29.01.2025.
URL: <https://visitukraine.today/blog/5562/what-does-usaid-fund-in-ukraine-which-sectors-are-under-threat> (дата звернення: 11.12.2025).
 22. Civil Society in Ukraine after USAID cuts: back to the roots? ALDA – The European Association for Local Democracy, 2025. URL: <https://www.alda-europe.eu/wp-content/uploads/2025/04/Civil-Society-in-Ukraine-after-USAID-cuts-back-to-the-roots.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).
 23. Almost \$38 billion for energy, humanitarian aid, and budget support: will Ukraine cope without the USAID? Hromadske International. 27.01.2025.
URL: <https://hromadske.ua/en/world/238666-almost-38-billion-for-energy-humanitarian-aid-and-budget-support-will-ukraine-cope-without-assistance-frozen-by-trump> (дата звернення: 11.12.2025).
 24. USAID suspends aid funding for Ukraine. RBC-Ukraine. 28.01.2025.
URL: <https://newsukraine.rbc.ua/analytics/usaid-on-hold-why-billions-in-us-aid-to-ukraine-1738173725.html> (дата звернення: 11.12.2025).
 25. ACAPS. Implications of the US foreign aid cuts on humanitarian, development, and government-led programmes in Ukraine. Thematic report, 31 March 2025. ACAPS Analysis Hub, 2025.
URL: <https://www.acaps.org/en/countries/archives/detail/ukraine-implications-of-the-us-foreign-aid-cuts> (дата звернення: 11.12.2025).

26. Stoddard A., Harvey P., Czwarno M. Enabling the local response: Emerging humanitarian priorities in Ukraine. Humanitarian Outcomes. 2022. URL: <https://www.humanitarianoutcomes.org/publications/enabling-local-response-ukraine> (дата звернення: 11.12.2025).
27. Actions to Support Ukraine's Economic Recovery. U.S. Embassy & Consulate in Poland. 17.06.2024. URL: <https://pl.usembassy.gov/actions-to-support-ukraines-economic-recovery/> (дата звернення: 11.12.2025).
28. The Ministry of Economy, together with USAID, is expanding support for Ukrainian SMEs. Міністерство економіки України. 03.08.2023. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=en-GB&id=c01969c6-6c0b-45ac-a505-b51c08e3f618> (дата звернення: 11.12.2025).
29. USAID Competitive Economy Program in Ukraine (USAID CEP). USAID, 2023. URL: <https://me.gov.ua/download/609be069-a4ec-461e-813d-af8d46215d12/file.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).
30. Becker T. et al. A Blueprint for the Reconstruction of Ukraine. London: CEPR Press, 2022. URL: <https://cepr.org/publications/books-and-reports/blueprint-reconstruction-ukraine> (дата звернення: 11.12.2025).
31. USAID Freeze Puts Key Ukrainian Reforms and Humanitarian Efforts at Risk. Visegrad Insight. 02.11.2025. URL: <https://visegradinsight.eu/usa-id-freeze-puts-key-ukrainian-reforms-and-humanitarian-efforts-at-risk/> (дата звернення: 11.12.2025).
32. UKRAINE – FY 2020 Country Assistance Fact Sheet. U.S. Department of State, 2021. URL: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/08/Ukraine_FY-2020-Country-Assistance-Fact-Sheet.pdf (дата звернення: 11.12.2025).
33. Ukraine Response: Audit of USAID's Office of Transition Initiatives' Engagement of Local Partners in Ukraine. Audit Report 8-121-25-001-U.

- Office of Inspector General, USAID. 2025.
URL: https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2025-01/Final%20Report%20-%20Ukraine%20Response_Audit%20of%20USAIDs%20Office%20of%20Transition%20Initiatives%20Engagement%20of%20Local%20Partners%20in%20Ukraine%20%288-121-25-001-U%29_0.pdf (дата звернення: 04.12.2025).
34. The US State Department has terminated the USAID initiative for restoring Ukraine's energy system. ZMINA. 05.04.2025.
URL: <https://zmina.info/en/news-en/the-us-state-department-has-terminated-the-usaid-initiative-for-restoring-ukraines-energy-system/> (дата звернення: 11.12.2025).
35. Fighting corruption in Ukraine: USAID's strategy. Brookings Institution. 08.03.2022. URL: <https://www.brookings.edu/articles/fighting-corruption-in-ukraine-usaids-strategy/> (дата звернення: 11.12.2025).
36. Thinking Through Waste, Fraud and Corruption in US Foreign Assistance. Center for Global Development. 20.03.2025.
URL: <https://www.cgdev.org/blog/thinking-through-waste-fraud-and-corruption-us-foreign-assistance> (дата звернення: 11.12.2025).
37. Ukraine – Evaluation Summary Report. U.S. Department of State, 2019.
URL: <https://www.state.gov/wpcontent/uploads/2019/03/Ukraine-Evaluation-Summary-Report.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).
38. Civil Society in Ukraine in the Context of War: Report on a Comprehensive Sociological Research. ICAP «Єднання» та партнери, 2023.
URL: https://ednannia.ua/images/Procurements/Civil_Society_in_Ukraine_in_the_Context_of_War_Report_on_a_Comprehensive_Sociological_Research.pdf (дата звернення: 11.12.2025).
39. Наслідки раптового скорочення фінансування для українських ОГС: Бриф. Ініціатива REACH. Березень 2025.

- URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/impacts-sudden-decreased-funding-ukrainian-civil-society-organisations-march-2025-enuk> (дата звернення: 11.12.2025).
40. FRAUD ADVISORY: Potential Collusion Scheme in USAID's Ukraine Response. USAID Office of Inspector General, 2022. URL: <https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2022-12/Ukraine%20Fraud%20Advisory.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).
 41. Fraud Alert: Conflicts of Interest in USAID's Ukraine Response. UkraineOversight.gov, 2024. URL: <https://www.ukraineoversight.gov/Oversight-Work/Report-Display/Article/3668267/fraud-alert-conflicts-of-interest-in-usaids-ukraine-response> (дата звернення: 11.12.2025).
 42. Fabra-Mata J., Asselin de Williencourt A. M. T. Ukraine: Corruption risks and mitigation strategies. Literature review. Report 3/2024. Department for Evaluation in Norad. 2024. URL: <https://www.norad.no/en/publications/2024/ukraine-corruption-risks-and-mitigation-strategies/> (дата звернення: 11.12.2025).
 43. Capable, Effective, and Independent? Analysis of Anti-Corruption Agencies in Ukraine. Transparency International Ukraine. 11.10.2023. URL: <https://ti-ukraine.org/en/research/capable-effective-and-independent-analysis-of-anti-corruption-agencies/> (дата звернення: 11.12.2025).
 44. Tarasashvili M. How US Foreign Aid Works in Times of War. East-West Studies. 2024. Vol. 13. P. 59–75. URL: <http://publications.tlu.ee/index.php/eastwest/article/view/1263> (дата звернення: 14.10.2025).

45. Nossel S. Smart Power. *Foreign Affairs*. 2004. Vol. 83, No. 2. P. 131–142.
URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2004-03-01/smart-power> (дата звернення: 10.11.2025).
46. Waltz K. N. *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill, 1979. 251 p.
47. Keohane R. O., Nye J. S. *Power and Interdependence*. 4th ed. Boston: Longman, 2012. 368 p.
URL: [http://slantchev.ucsd.edu/courses/ps240/05%20Cooperation%20with%20States%20as%20Unitary%20Actors/Keohane%20&%20Nye%20-%20Power%20and%20interdependence%20\[Ch%201-3\].pdf](http://slantchev.ucsd.edu/courses/ps240/05%20Cooperation%20with%20States%20as%20Unitary%20Actors/Keohane%20&%20Nye%20-%20Power%20and%20interdependence%20[Ch%201-3].pdf) (дата звернення: 10.11.2025)
48. Doyle M. W. *Liberal Peace: Selected Essays*. London: Routledge, 2011. 216 p.
49. Risse T. "Let's Argue!": Communicative Action in World Politics. *International Organization*. 2000. Vol. 54, No. 1. P. 1–39.
URL: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/8525815.pdf> (дата звернення: 10.11.2025).
50. Morgenthau H. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. 7th ed. New York: McGraw-Hill, 2005.
51. Nye J. S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs, 2004.
52. Nye J. S. *The Future of Power*. New York: PublicAffairs, 2011.
53. Lancaster C. *Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics*. Chicago: University of Chicago Press, 2007.
54. Burnell P., Rakner L., Randall V. *Politics in the Developing World*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014.
55. Browne S. *Aid and Influence: Do Donors Help or Hinder?* London: Routledge, 2006.

56. Easterly W. The White Man's Burden: Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done So Much Ill and So Little Good. New York: Penguin Books, 2006.
57. U.S. Department of State. Prologue to the United States Strategy to Prevent Conflict and Promote Stability. Washington, DC, 2022. 30 p. URL: <https://2021-2025.state.gov/wp-content/uploads/2022/06/CSO-2022-SPCPSprologue-EN-FINAL-508-Accessible-05172022.pdf> (дата звернення: 15.12.2025).
58. U.S. Department of State; USAID. Integrated Country Strategy: Ukraine. Washington, DC, 2023. 20 p. URL: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/09/ICS_EUR_Ukraine_29AUG2023_PUBLIC.pdf (дата звернення: 15.10.2025).
59. USAID Office of Inspector General. USAID's Direct Budget Support to Ukraine. Washington, DC, 2024. 72 p. URL: <https://oig.usaid.gov/sites/default/files/2024-03/D-121-23-002-A-rev.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).
60. USAID. Ukraine – Complex Emergency: Fact Sheet #11, Fiscal Year (FY) 2024. Washington, DC, 2024. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-complex-emergency-fact-sheet-11-fiscal-year-fy-2024> (дата звернення: 15.10.2025).
61. U.S. Department of Defense. Ukraine Fact Sheet – December 30, 2024. Washington, DC, 2024. 4 p. URL: <https://media.defense.gov/2024/Dec/30/2003619433/-1/-1/1/Ukraine-Fact-Sheet-December-30-2024.PDF> (дата звернення: 15.12.2025).
62. OECD. Aid at a Glance: Ukraine. Paris: OECD, 2024. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення: 15.11.2025).

63. World Bank. Ukraine Country Partnership Framework FY22–26. Washington, DC: World Bank, 2022. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 15.10.2025).
64. IMF. Ukraine: Request for an Extended Fund Facility—Press Release; Staff Report. IMF Country Report, 2023. URL: <https://www.imf.org> (дата звернення: 15.12.2025).
65. UNDP. Ukraine Resilience Building Programme. Kyiv: UNDP Ukraine, 2023. URL: <https://www.undp.org> (дата звернення: 15.10.2025).
66. European Commission. EU Support to Ukraine: Overview of Assistance 2014–2025. Brussels, 2025. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 15.12.2025).
67. Atlantic Council. Sustaining Ukraine’s Resistance and Recovery: A Roadmap for Western Assistance. Washington, DC, 2023. URL: <https://www.atlanticcouncil.org> (дата звернення: 15.12.2025).
68. Carnegie Endowment for International Peace. Ukraine’s Reconstruction and the Future of Western Assistance. Washington, DC, 2024. URL: <https://carnegieendowment.org> (дата звернення: 15.12.2025).
69. Центр економічної стратегії. Міжнародна фінансова допомога Україні в умовах повномасштабної війни: структура, ризики, перспективи. Київ, 2024. URL: <https://ces.org.ua> (дата звернення: 15.12.2025).
70. Український центр європейської політики. Післявоєнне відновлення України: роль США та ЄС у підтримці реформ. Київ, 2024. URL: <https://ucerp.org.ua> (дата звернення: 15.12.2025).
71. Multilateral financial assistance to Ukraine. Study for the European Parliament’s Committee on Budgets. Brussels: European Parliamentary Research Service, 2024. 82 p. URL: <https://www.europarl.europa.eu> (дата звернення: 15.12.2025).

72. 2022 Civil Society Organization Sustainability Index: Ukraine. Kyiv: ICNL, USAID, UCIPR, 2023. 52 p. URL: <https://ucipr.org.ua> (дата звернення: 15.12.2025).
73. USAID Justice for All Activity. Advancing People-Centered Justice Before and During Wartime. Rule of Law Ideas, 2025. 28 p. URL: <https://www.ruleoflawideas.org/wp-content/uploads/2025/08/Ukraine-Justice-For-All.pdf> (дата звернення: 15.12.2025).
74. USAID. Rule of Law and Human Rights – Ukraine. Fact Sheet, 11 May 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/rule-law-and-human-rights> (дата звернення: 15.12.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Витяг з Хартії стратегічного партнерства Україна – США (2021)

Преамбула

Україна та Сполучені Штати Америки:

- Підтверджують важливість їх відносин як друзів і стратегічних партнерів, заснованих як на наших спільних цінностях, так і на спільних інтересах, включаючи відданість Європі, яка є цілісною, вільною, демократичною та перебуває в мирі. Наголошують, що стратегічне партнерство, яке існує між нашими двома державами, є надзвичайно важливим для безпеки України та Європи в цілому.

- Підкреслюють, що їх партнерство ґрунтується на спільних демократичних цінностях, повазі до прав людини та верховенства права, а також відданості втіленню Україною глибоких і всеохоплюючих реформ, необхідних для повної інтеграції до європейських та євроатлантичних інституцій з метою забезпечення економічного процвітання свого народу.

- Відзначають суттєвий прогрес України у покращенні її демократії, а також відданості продовженню демократичних реформ, які мають вирішальне значення для просування демократії в усій Східній Європі.

- Підкреслюють непохитну відданість суверенітету, незалежності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включаючи Крим та територіальні води, в умовах триваючої російської агресії,

яка загрожує миру та стабільності в регіоні та підриває заснований на правилах глобальний порядок.

- Заявляють про свою рішучість поглиблювати стратегічне партнерство шляхом розширення двостороннього співробітництва в політичному, безпековому, оборонному, економічному, енергетичному, науковому, освітньому, культурному, гуманітарному напрямках та сфері розвитку.

- Підтверджують зобов'язання Президентів Зеленського та Байдена щодо зміцнення стратегічного партнерства між Україною та США від 1 вересня 2021 року.

- Мають намір використовувати Комісію стратегічного партнерства, її робочі групи та інші двосторонні механізми для максимальної реалізації потенціалу нашої співпраці та подолання викликів, окреслених у цій Хартії.

Розділ I: Принципи співробітництва

Ця Хартія заснована на основних принципах і переконаннях, які поділяють обидві сторони:

- Підтримка суверенітету, незалежності, територіальної цілісності та непорушності кордонів один одного є основою наших двосторонніх відносин.

- Наша дружба та стратегічні відносини походять з нашого фундаментального взаємного розуміння та усвідомлення спільного переконання в тому, що демократія та верховенство права є головними гарантами безпеки, процвітання та свободи.

- Співпраця між демократіями в галузі оборони та безпеки є основою для ефективного реагування на загрози миру та стабільності.

- Сильна, незалежна та демократична Україна, здатна захищати свій суверенітет і територіальну цілісність та сприяти регіональній стабільності, робить внесок у безпеку та процвітання не лише народу України, а й цілісної, вільної, демократичної та мирної Європи.

Розділ II: Безпека та протидія російській агресії

Україна та Сполучені Штати поділяють життєво важливі національні інтереси щодо сильної, незалежної та демократичної України. Зміцнення спроможності України захищатися від загроз її територіальній цілісності та поглиблення інтеграції України до євроатлантичних інституцій є взаємопов'язаними пріоритетами.

Сполучені Штати визнають унікальний внесок України в нерозповсюдження ядерної зброї і роззброєння та підтверджують свої зобов'язання згідно з “Меморандумом про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї” (Будапештський меморандум) від 5 грудня 1994 року.

Керуючись Декларацією Північноатлантичної ради на Бухарестському саміті НАТО від 3 квітня 2008 року та, як було підтверджено в Комюніке Брюссельського саміту Північноатлантичної ради НАТО від 14 червня 2021 року, Сполучені Штати підтримують право України самостійно визначати свій майбутній зовнішньополітичний курс без стороннього втручання, в тому числі щодо прагнення України приєднатися до НАТО.

- Україна та Сполучені Штати мають намір продовжити низку важливих заходів для запобігання зовнішній прямій та гібридній агресії проти України та притягнути Росію до відповідальності за агресію та порушення міжнародного права, включаючи захоплення та спробу анексії Криму та керований Росією збройний конфлікт в окремих районах Донецької та Луганської областей України, а також продовження зловмисної поведінки. Сполучені Штати мають намір підтримувати зусилля України щодо протидії збройній агресії, економічним та енергетичним порушенням, а також зловмисної кіберактивності з боку Росії, у тому числі шляхом збереження санкцій проти чи пов'язаних з Росією та застосування інших відповідних

заходів до відновлення територіальної цілісності України в її міжнародно визнаних кордонах.

- Сполучені Штати не визнають і ніколи не визнають спробу анексії Криму Росією та ще раз підтверджують повну підтримку міжнародних зусиль, у тому числі у Нормандському форматі, спрямованих на врегулювання дипломатичним шляхом збройного конфлікту, керованого Росією, у Донецькій та Луганській областях України на основі поваги до міжнародного права, зокрема Статуту ООН. Сполучені Штати підтримують зусилля України

- використовувати Кримську платформу для координації міжнародних зусиль з подолання гуманітарних і безпекових наслідків російської окупації Криму, відповідно до Спільної декларації Кримської платформи.

- Україна та Сполучені Штати прийняли Стратегічну оборонну програму 2021 року за основу поглибленого співробітництва між Україною та США у сфері оборони та безпеки та мають намір працювати над просуванням спільних пріоритетів, включаючи впровадження реформ оборони та оборонної промисловості, поглиблення співпраці в таких сферах, як безпека Чорного моря, кіберзахист та обмін розвідувальними даними, а також протидія російській агресії.

- Україна та Сполучені Штати є ключовими партнерами у ширшому Чорноморському регіоні та прагнуть поглибити співпрацю з союзниками та партнерами у Чорному морі для забезпечення свободи судноплавства та ефективної протидії зовнішнім загрозам та викликам у всіх сферах.

- Сполучені Штати залишаються відданими у допомозі Україні у поточних реформах оборони та безпеки та продовженні активної підготовки та навчань. Сполучені Штати підтримують зусилля України щодо максимального підвищення статусу як партнера НАТО з розширеними можливостями для покращення взаємосумісності.

- Україна має намір продовжувати посилення демократичного цивільного контролю над збройними силами, реформувати Службу безпеки та модернізувати процеси оборонних закупівель для досягнення євроатлантичних прагнень.

- Україна та Сполучені Штати підкреслюють важливість тісної співпраці в рамках міжнародних інституцій, включаючи Організацію Об'єднаних Націй, ОБСЄ та Раду Європи, та мають намір примножити зусилля у пошуку нових

- підходів та розробці спільних дій для запобігання спробам окремих держав знищити заснований на правилах міжнародний порядок і примусово переглянути міжнародно визнані державні кордони.

- Україна та Сполучені Штати мають намір підтримати притягнення до відповідальності винних у порушеннях прав людини на тимчасово окупованих Росією територіях України та підтримати звільнення політичних в'язнів і заручників, які утримуються на цих територіях. Сполучені Штати мають намір продовжувати підтримувати неупереджені кримінальні розслідування, які проводять підрозділи з розслідування воєнних злочинів при Офісі Генерального прокурора.

- Сполучені Штати мають намір і надалі допомагати Україні в наданні гуманітарної підтримки людям, які постраждали або переміщені внаслідок керованого Росією збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях, оскільки Уряд України збільшує надання життєво необхідної допомоги у вигляді продуктів харчування, притулку, безпечної питної води та захисту для найбільш уразливих верств населення, у тому числі людей похилого віку.

- Сполучені Штати залишаються відданими посиленню спроможності України забезпечувати безпеку та охороняти свої кордони, а також посилювати обмін інформацією та співпрацю з правоохоронними органами

для протидії міжнародній злочинній та терористичній діяльності, включаючи торгівлю людьми, зброєю та наркотиками.

- Україна та Сполучені Штати є відданими боротьбі з розповсюдженням зброї масового ураження та захищати передові технології шляхом дотримання міжнародних стандартів нерозповсюдження, посилення та ефективного впровадження режимів експортного контролю та партнерства для управління технологічними ризиками, що виникають.

- Україна та Сполучені Штати залишаються відданими подальшому розвитку партнерства у сфері кібербезпеки, протидії гібридним загрозам, боротьбі з поширенням дезінформації, одночасно підтримуючи свободу слова та зміцнюючи інфраструктуру кібербезпеки України.

Розділ III: Демократія і верховенство права

Україна та Сполучені Штати пов'язані загальнолюдськими цінностями, які об'єднують вільних людей світу, зокрема, поваги до демократії, прав людини та верховенства права. Зміцнення верховенства права, сприяння реформуванню правової системи та правоохоронних структур, а також боротьба з корупцією є вирішальними для добробуту України та її народу.

- Сполучені Штати визнають прогрес, досягнутий Україною у зміцненні своїх демократичних інститутів, і вітають важливі кроки, зроблені Україною для розвитку ефективної національної системи правосуддя та боротьби з корупцією. Сполучені Штати та Україна визнають необхідність подальшої реалізації всеохоплюючої програми реформ для продовження трансформації країни та забезпечення світлого майбутнього для всіх людей в Україні.

- Сполучені Штати мають намір і надалі підтримувати курс України на посилення боротьби з корупцією, в тому числі через незалежні ЗМІ та журналістику, а також через розширення можливостей інституцій, які протидіють корупції, розслідують корупційні справи, порушують відповідні

судові справи та виносять вирoki, задля зміцнення віри у верховенство права та побудови конкурентоспроможної економіки, а також забезпечення повного інтегрування України в європейські та євроатлантичні структури.

- Сполучені Штати визнають прогрес України у здійсненні реформ, у тому числі кроки вперед у реформах системи оборони та оборонної промисловості, створення незалежних антикорупційних інституцій, земельної реформи, реформі місцевого самоврядування та децентралізації, а також діджиталізації. Сполучені Штати мають намір продовжувати підтримку

- подальших реформ правоохоронної галузі та правосуддя відповідно до найкращого міжнародного досвіду, щоб зміцнити довіру суспільства до інституцій, відповідальних за утвердження верховенства права в Україні.

- Україна та Сполучені Штати мають намір й надалі тісно співпрацювати у сфері поширення історичної правди, у тому числі підвищення обізнаності громадськості про Голодомор 1932-1933 років в Україні, та про інші антигуманні злочини, скоєні в Україні та проти неї в минулому.

- Україна та Сполучені Штати підтверджують важливість виявлення поваги до прав людини та основоположних свобод відповідно до міжнародних зобов'язань і обов'язків, а також боротьби з расизмом, ксенофобією, антисемітизмом і дискримінацією, у тому числі проти ромів і членів спільноти ЛГБТІК+.

- Україна та Сполучені Штати поділяють бажання зміцнювати міжлюдські зв'язки та розширювати культурні, освітні та професійні обміни, які сприяють інноваціям, науковим дослідженням, підприємництву і підвищують взаєморозуміння між обома народами.

Розділ IV: Економічна трансформація

Україна та Сполучені Штати мають намір розширити співпрацю для підтримки економічних реформ, створення нових робочих місць, прискорення

економічного зростання, підтримки зусиль у рамках Американо-української Ради з торгівлі та інвестицій задля розширення доступу до ринку товарів та послуг і покращення інвестиційного клімату, у тому числі шляхом забезпечення посиленого захисту інтелектуальної власності. Продовження ухвалення та здійснення реформ в Україні мають істотне значення для того, щоб її економіка працювала для всіх її людей. Сполучені Штати підтримують амбітний план трансформації економіки України, спрямований на реформування та модернізацію її ключових галузей, а також сприяння інвестиціям. Україна та Сполучені Штати визнають необхідність підвищення рівня енергетичної безпеки України та здійснення невідкладних дій для подолання проблем, пов'язаних зі зміною клімату, за допомогою стійких, ефективних та довготривалих політичних рішень, які підкріплюються поточною реформою корпоративного управління.

- Україна та Сполучені Штати мають намір зміцнювати економічні та торговельні зв'язки, сприяти лібералізації умов торгівлі та полегшувати доступ до ринків товарів і послуг. Сполучені Штати мають намір підтримати зусилля України зі створення надійного інвестиційного середовища, що базується на принципах верховенства права, справедливої судової системи, транспарентності, поваги до прав працівників, інновацій та діджиталізації, а також надійного захисту інтелектуальної власності.

- Україна зобов'язується приділяти першочергове значення зусиллям з реформування корпоративного управління на своїх державних підприємствах і в банках, які мають на меті сприяти стійкому і всеохоплюючому економічному зростанню української економіки, та двостороннім американо-українським економічним відносинам. Сполучені Штати мають намір продовжувати співпрацю з Україною в цьому напрямку. Сполучені Штати також мають намір розширити підтримку ініціатив з приватизації,

співпрацювати з Україною над створенням умов для залучення американських інвестицій в такі проекти, підтримуватиме розвиток приватного сектору та посилюватиме нагляд за фінансовим сектором.

- Сполучені Штати залишаються вірними курсу підтримки енергетичної безпеки України і мають намір підтримувати зусилля України стати енергетично незалежною, декарбонізувати свою економіку, скоротити державне регулювання своєї енергетичної галузі, диверсифікувати джерела постачання енергії, інтегруватися в енергосистему Європи, модернізувати свою атомну енергетику, забезпечити справедливую трансформацію вугільної галузі, а також перешкоджати Кремлю у використанні енергії у якості геополітичної зброї. Стратегічний діалог з питань енергетики та клімату покликаний сприяти цим зусиллям.

- Україна та Сполучені Штати мають намір співпрацювати задля сприяння торговому партнерству між українськими та американськими компаніями для значного збільшення їх участі в економіках обох країн, зокрема, у проектах в енергетиці, сільському господарстві, інфраструктурі, транспорті, безпеці, охороні здоров'я, а також з особливим акцентом на діджиталізацію.

- Україна та Сполучені Штати мають намір продовжувати співпрацю у дослідженні та використанні космічного простору в мирних цілях, а також у реалізації інших взаємовигідних ініціатив у рамках двостороннього науково-технічного співробітництва.

- Україна та Сполучені Штати ще раз підтверджують необхідність зміцнення інфраструктури системи охорони здоров'я України та її здатності реагувати на пандемії, такі як COVID-19, та подолати їх. Сполучені Штати мають намір продовжувати пошук шляхів надання Україні допомоги для досягнення зазначених цілей.

*Джерело: Хартія стратегічного партнерства Україна – США.
Міністерство закордонних справ України. 10 листопада 2021.
URL: <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>
(дата звернення: 15.09.2025).*

Додаток В

Ключові програми USAID в Україні

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
1	Проект енергетичної безпеки (Energy Security Project – ESP)	2018– 2025	\$ 240 млн	Tetra Tech ES, Inc.	Підтримка енергетичн ого сектору, інтеграція до ENTSO- E, відновленн я пошкоджен ої інфраструк тури, розвиток ринку електроене ргії.

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
2	Програма «Децентраліза ція приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)	2016– 2025	\$ 100 млн	Global Communit ies	Посилення місцевого самовряду вання, допомога 100 громадам у стратегічно му плануванні та наданні послуг.
3	Конкурентоспр оможна економіка України (Competitive Economy Program – CEP)	2018– 2025	\$ 94 млн	Chemoni c Internation al	Грантова підтримка МСП, стартапів, жіночого підприємни цтва,

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
					спрощення бізнес- клімату, підтримка експорту.
4	Ініціатива AGRI-Ukraine (Agriculture Resilience Initiative)	2022– 2026	\$ 350 млн	Chemonics, DAI	Забезпечен ня аграріїв насінням, добривами, зберігання м зерна, розвиток логістики експорту.
5	Взаємодія (Support to Anti-Corruption Champion	2017– 2025	\$ 36 млн	Managem ent Systems Internation al (MSI)	Підтримка НАБУ, САП, ВАКС, цифровізації

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
	Institutions – SACCI)				я управління, зменшення корупційни х ризиків.
6	Мріємо та діємо (Dream and Act)	2020– 2025	\$ 25 млн	IREX	Розвиток молодіжног о лідерства, створення молодіжни х центрів, волонтерст во.
7	Діяльність у рамках реформи державних підприємств (SOERA)	2021– 2026	\$ 38 млн	Deloitte Consulting	Реформа управління державною власністю, прозорість оренди та

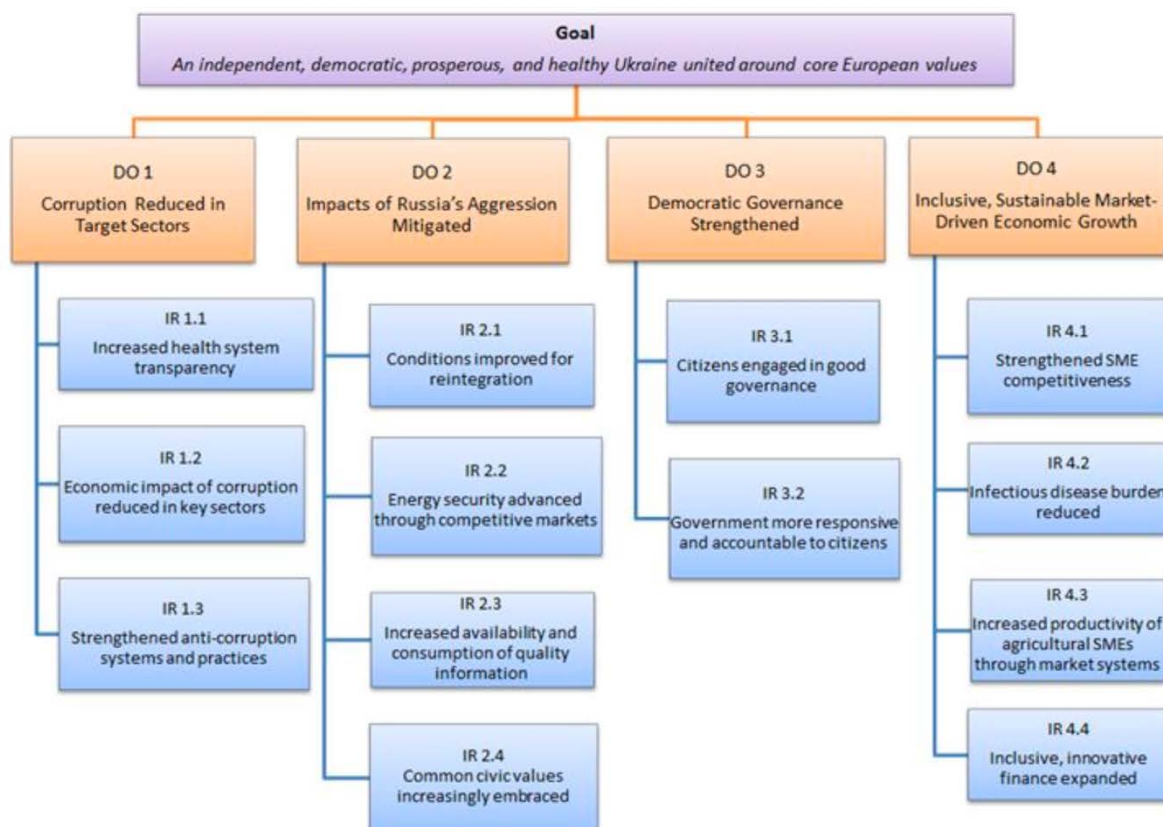
№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
					приватизаці ї, облік активів війни.
8	Сприяння добročесності у публічному секторі (Pro- Integrity)	2024– 2029	\$ 80 млн	DAI Global	Нова програма для посилення антикорупц ійних механізмів та підзвітності влади.
9	Економічна підтримка Східної України (Economic	2018– 2026	\$ 275 млн	DAI Global	Модернізац ія прикордонн их пунктів пропуску,

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
	Resilience Activity – ERA)				розвиток логістики (зокрема залізничної) , підтримка експортерів .
1 0	Проект «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я»	2022– 2027	\$ 45 млн	Pact, Inc.	Відновленн я медичних послуг на деокупован их територіях, психологіч на підтримка, реабілітація .

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
1 1	«Справедливість для всіх» (Justice for All Activity)	2021– 2026	\$ 62 млн	Chemonics International	Посилення незалежнос ті, підзвітності та ефективнос ті системи юстиції; розширенн я доступу до орієнтован их на людей послуг правосуддя ; підтримка громадянсь кого суспільства

№ з/ п	Назва програми / проєкту (укр/англ)	Період реаліза ції	Бюджет (оціноч ний)	Виконаве ць (Implemen ting Partner)	Ключові цілі та завдання
					у моніторинг у судової системи та адвокації реформ, включно з реагування м на воєнні злочини й потреби вразливих груп.

Ключові програми USAID

Джерело: USAID Country Development Cooperation Strategy for Ukraine 2019–2024 [3].